

ลัทธิธรรมเนียมต่างๆ

เรื่องพิธีราชาภิเศกสมเด็จพระศรีสวัสดิ์

พระเจ้ากรุงกัมพูชา

ภาคที่ ๑๔ - ๑๘

สารบาญ

ลัทธิธรรมเนียม เล่ม ๒

ลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๗

เรื่องหมายรับสั่งบางเรื่องในรัชกาลที่ ๑ แลที่ ๒

มหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี

พิมพ์ในงารพระราชทานเพลิงศพ

รองหัวหมื่น พระยาเบญจางควรอาสน์ (ผาด ผาติเสน)

ต. จ. ว., จ. ช., ว. ป. ร. ๔., ร. จ. พ.,

เมื่อปีฉลู พ. ศ. ๒๔๖๘

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

มหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี มาแจ้งความยังหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ว่าในงารศพ รองหัวหมื่น พระยาเบญจางควรอาสน์ (ผาด ผาติเสน) ต. จ. ว., จ. ช., จ. ม., ว. ป. ร. ๔., ร. จ. พ., ปลัดกรมคลังวรอาสน์ กรมมหาดเล็ก เจ้าภาพมีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือเปนของแจกในวันพระราชทานเพลิงศพสักเรื่อง ๑ และอยากจะใคร่ได้เรื่องให้เนื่องด้วยราชประเพณีโบราณ ข้าพเจ้าเลือกเรื่องหนังสือ นึกได้ถึงสำเนาหมายรับสั่งของโบราณ ซึ่งเก็บหามารวบรวมไว้ใน หอพระสมุด ฯ มีอยู่ตั้งแต่หมายรับสั่งในรัชกาลที่ ๑ ตลอดลงมาจนรัชกาลที่ ๕ หมายรับสั่งครั้งรัชกาลที่ ๑ ที่ ๒ เปนของเก่าแก่หาฉบับได้น้อย รวมได้ด้วยกันแต่ ๑๓ ฉบับ เปนเรื่องงารพระราชพิธีโสกันต์บ้าง เรื่องอื่นบ้าง ได้รวมพิมพ์ในสมุดเล่มนี้ นับในหมวดหนังสือลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๗ ให้เจ้าภาพงารศพพระยาเบญจางควรอาสน์ พิมพ์แจกตามประสงค์ หวังใจว่าท่านผู้ที่ได้รับไป ซึ่งเข้าใจว่าจะเปนข้าราชการในกระทรวงวังโดยมาก คงจะพอใจอ่านและพอใจที่จะได้ความรู้เรื่องโบราณ ซึ่งปรากฎอยู่ในหมายรับสั่งที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้

กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ขออนุโมทนากุศลบุญราศีทักษิณานุปทาน ซึ่งมหาเสวกโท พระยาเสถียรสุรประเพณี ได้จัดการปลงศพ พระยาเบญจางควรอาสน์ ผู้เปนสหาย ด้วยมิตตสังคหกิจ กับทั้งได้ พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้แพร่หลาย หวังใจว่าท่านที่ได้รับหนังสือนี้ไป คงจะพอใจแลอนุโมทนาด้วยทั่วกัน

ดำรง ราชานุภาพ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๗ สิงหาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘

สารบารพ์

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๑

๑ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ ๔ พระองค์

ปีจอ จ.ศ. ๑๑๖๔ (พ.ศ. ๒๓๔๕)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรมาธิราช รับสั่งใส่เกล้า ฯ สั่งว่า หลวงโลกทิปโหรมีชื่อคำณวนพระฤกษ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์เจ้าหลานเธอ เจ้านิรมล ๑ เจ้าข้อม ๑ เจ้าจันทร์ ๑ เจ้าเรณู ๑ รวม ๔ องค์ ณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พร้อมในพระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ และเจ้าหลานเธอซึ่งจะโสกันต์นั้นจะเสด็จออกฟังสวดพระพุทธมนต์ณวันเดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำเวลาย่าย ๓ โมงทั้ง ๓ วัน

ครั้นถึงณวันจันทร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ ปีจอจัตวาศกเวลาย่ำรุ่งแล้ว ๖ บาท แปรพระพักตรไปทิศพายัพเปนกำหนดพระเกศฉินทฤกษ์จรดพระกรรบิดกรรไกร พระสงฆ์ในพระราชพิธี๖๔รูปรับพระราชทานฉันถวายเครื่องไทยทาน ครั้นเวลาย่ายโมงหนึ่งกับ ๔ บาท พระฤกษ์จะได้ตั้งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน สมโภชเวียนเทียนเจ้าหลานเธอในพระราชวังเวลาย่าย ณวันจันทร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำเวลาหนึ่งนั้น

ให้สนมตำรวจนอกปลูกร้านสรงขึ้นที่มุขพระมหาปราสาทด้าน ตวันตกข้างใต้ให้มั่นคง แล้วให้เอาเตียงขึ้นไปตั้งสำหรับเจ้าหลานเธอ โสกันต์แล้วจะได้สรง และเตียงนั้นให้มีเสาขื่อโครงเพดานผ้าขาว มี ระบายรอบทั้ง ๔ ด้าน ให้ปลูกเหมือนอย่างทุกครั้ง ให้ปลูกให้แล้ว แต่ณวันพุธเดือน ๔ แรม ๙ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาพระแสงต้น แต่งเครื่องพระมหามงคล และเครื่องกระยาสนาน แล้วให้เชิญพระธำมรงค์พระกรรบิดกรรไกร แลลวดเงินลวดทอง พายเงินพายทอง แลเขนยรองพระกรฉลอง พระองค์แลพระภูษา แล้วจับมงคลยันต์ถวายเจ้าหลานเธอเมื่อเสด็จออก พิ่งสวดทั้ง ๔ พระองค์ แล้วให้จัดพานรองเครื่องกระยาสนาน ๑ มะกรูด ส้มป่อย ๑ ใบมะตูมหญ้าแพรก ๑ แลพระธำมรงค์สำหรับทิศ

อนึ่งให้สนมพลเรือนเบิกยืมหม้อเงิน ๔ คู่ หม้อทองขาว ๔ คู่ต่อ ท่านข้างใน ใส่น้ำพระพุทธมนต์ไปตั้ง แลให้รับชันษาเจ้าหลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลให้ทันตั้งน้ำ วงด้ายณวันศุกร์เดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติชีพ่อพราหมณ์ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลา ภูษา ให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศให้ต้องตามทิศแต่ณวันศุกร์เดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำเวลาย่ำรุ่ง แลให้รดน้ำกลศน้ำสังข์ เตรียมโปรยเข้าตอก วันละ ๔ คนเมื่อเสด็จออกพิ่งสวด

อนึ่งให้ขับไม้บัณเฑาะว์มาเตรียมเสด็จเมื่อออกพึ่งสวดวันละ ๔ คน ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้โหรมีชื่อรับบัตรต่อสนมพลเรือน แล้วให้เตรียมรับเสด็จส่งเสด็จเมื่อทรงพึ่งสวดวันละ ๔ คน

อนึ่งให้ล้อมพระราชวังสานกระจาดกันศอกหนึ่ง ๖๔ ใบ ให้เข้าขอบผูกหวายยึดกระดาษจงทุกใบ ห้ามอย่าให้เอากระจาดปาฏิโมกข์มาส่งเปนอันขาดทีเดียว ให้เร่งสานกระจาดอันเข้ามาส่งณทิมดาบชาววังแต่ณวันเสาร์เดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ

อนึ่ง ให้กรมนาจ่ายเข้าสารสำหรับใส่กระจาด ๆ ละ ๕ ทนาน ๖๔ กระจาดเปนเข้าสาร ๑๖ ถัง

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่งบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน ๓ สำรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแว่นเวียนเทียน เทียนติดแว่นเทียนยอดบายศรี แป้งหอมน้ำมันหอมเครื่องบายศรี แลมะพร้าวแก้วเจียดปากทองของเคียงให้พร้อม ให้ยกเข้าไปตั้งในพระราชวังแต่ณวันจันทร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ เวลาบ่าย ๓ โมง แล้วให้แต่งบายศรีตอง ๓ ชั้นให้มีขนมเล็กน้อยกล้วยอ้อยหมากพลู เข้าตอกดอกไม้ธูปเทียน แล้วให้เย็บกระทงเปล่าน้อย ๆ สำหรับบัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวชสำหรับจะได้บูชาเทวดา ให้เอาไปส่งให้โหรเวลาบ่ายณวันอาทิตย์เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำตามรับสั่ง

๒ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์ ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๖๕ (พ.ศ. ๒๓๔๖)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรรมาธิราช รับสั่งใส่เกล้า ฯ สั่งว่า หลวงโลกทีปโหรมีชื่อคำนวนพระฤกษ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าสุริยวงศ ๑ พระองค์เจ้าไกรสร ๑ พระองค์เจ้าศศิธร ๑ รวม ๓ พระเจ้าหลานเธอ ในกรมหลวงอิศรสุนทร เจ้าบุบผา ๑ เจ้ากล้วยไม้ ๑ เจ้าวงศ ๑ รวม ๓ ในกรมขุนเสนานุรักษ์ เจ้ายง ๑ รวมทั้งสิ้น ๗ พระองค์ ณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระสงฆ์ ๕๐ รูปจะได้เจริญพระพุทธมนต์ ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำปีกุญเบญจศก เวลาย่ายโมง ๑ แล้วจะได้เชิญพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์แห่เสดจออกฟังสวดทั้ง ๓ วัน

ครั้นรุ่งขึ้นณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำเวลาเช้าโมงหนึ่งกับ ๓ บาท แปรพระพักตรไปทิศพายัพ เปนกำหนดพระเกศฉินทฤกษ์จรดพระกรรบิดกรรไกรแล้ว พระสงฆ์รับพระราชทานฉันถวายเครื่องไทยทาน แลพระฤกษ์จะได้แห่สมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอหลานเธอณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำ เวลาย่าย ๒ โมงกับ ๗ บาท ทั้ง ๓ วันนั้น

ให้ ๔ ตำรวจเอาเตียงแว่นฟ้าสำหรับพระราชพิธีครุยเข้าไปตั้งเตียงหนึ่ง ให้มีเสาขื่อโครงเพดานมีระบาย กับเตียงรองพระพุทธรูปด้วยเตียง

หนึ่ง แล้วให้ปลูกศาลเทวดาด้านตวันออกศาลหนึ่งลดเปนสองชั้น มีฉาชแลงปั๊กธงด้วย ปลูกศาลเทวดาแล้วเอาเตียงเข้าไปตั้งให้แล้วแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมตำรวจนอกปลูกเกยลดเปนสองชั้นรับเสด็จที่พระแกลท้ายพระมหาปราสาทด้านตวันออกเกยหนึ่ง แล้วให้ปลูกร้านสำหรับสรงที่มุขพระมหาปราสาทตวันตกข้างใต้ให้มั่นคงดี แล้วให้เอาเตียงสำหรับสรงไปตั้ง ให้มีเสาขื่อโครงเพดานดาดผ้าขาวมีระบายทั้ง ๔ ด้านเตียงหนึ่ง ให้ทำม้าสำหรับพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ จะเสด็จขึ้นทางพระแกล ๒ พระแกล ให้เร่งทำให้แล้วแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาแต่งเครื่องกระยาสนาน และให้เชิญพระธำมรงค์และเครื่องพิไชยสงคราม พระกรรบิดกรรไกร ลวดทอง ลวดเงิน พายทอง พายเงิน พานรองเครื่องสรงพระสนาน ๑ มะกรูดส้มป่อย ๑ ใบมะตูมหญ้าแพรก ๑ และพระธำมรงค์สำหรับทิศ พระมงคลยันต์ และให้เอาสิ่งของทั้งนี้เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาเช้า และให้ถวายพระมงคลพระเจ้าลูกเธอหลานเธอ ทั้ง ๗ องค์ แล้วให้เชิญพระกลดไปกั้นเมื่อแห่เสด็จออกฟังสวด เวียนเทียน วันละ ๗ คันทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้หลวงสำเร็จพระขรรค์ หลวงสรรพอาวุธ เชิญพระแสงหอกองค์ ๑ พระแสงง้าวองค์ ๑ พระแสงดาบไทยองค์ ๑ พระแสงดาบยี่ปุ่นองค์ ๑ รวม ๔ องค์ แลให้เชิญโล่ห์พื้นสักหลาดหักทองขวางคู่ ๑

ทวน ๒ คัน เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ แล้วให้จัดพระแสงส่งให้มหาดเล็กเชิญแห่หว่างเครื่องหน้าหลัง ๑๐ พระองค์

อนึ่งให้พระอัคเนศร พระศรสำแดง เชิญพระแสงขึ้นคายศิลาไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๒ องค์

อนึ่งให้พันทองชาวเครื่องพระอภิรมย์ เชิญพระเสมาธิปัติ ๑ พระฉัตรไชย ๑ พระเกาวพาย ๑ รวม ๓ องค์ เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ แล้วให้เชิญเครื่องสูงบั้กทองแผ่ลวด ๒ สำรับแห่หน้าหลังทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้สังฆการี เชิญธงไชยกระบี่ครุฑไปตั้งณเตียงพระมณฑลคู่ ๑ แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะ ๕๐ รูปเจริญพระพุทธมนตร์ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน แล้วให้รับเภสัชอังคาสน์ต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ แล้วให้เบิกด้ายดิบต่อชาวพระคลังในซ้ายทำสายสิญจน์ วงเตียงพระมณฑล เตียงที่สรง สำหรับพระสงฆ์ถือสวดด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต เอาอาสนะไปแต่งที่ ถวายพระสงฆ์ให้พอ ๕๐ รูป แล้วให้เอาผ้าสบงเตรียมทูลเกล้า ฯ ถวายขพระหัตถ์ ๕๐ ผืน

อนึ่งให้โหรมีชื่อเตรียมรับส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์วันละ ๗ คน แล้วให้รับบัตรและเครื่องบัตรบูชาเทวดาตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์ให้พอ ๕๐ รูป

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเสทจ่ายผ้าขาว นางเหยียวให้แก่โหรสำหรับปูรองศาล ๒ ท่อน ท่อนหนึ่งยาว ๘ ศอก ท่อนหนึ่งยาว ๓ ศอก ให้จ่ายให้แต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ

อนึ่งให้กรมพระนครบาล เอานางเลิ้งที่ใหญ่ใบสนิทดีไปส่งให้ขุนศรีสยุมพรชาวน้ำสรง สำหรับจะได้ใส่น้ำพระพุทธมนตร์ ๒ คู่ ใบบัวหลวงสำหรับปิดปากหม้อน้ำ ๑๐ ใบ สังเวียนฟางรองหม้อน้ำ ๔ ขด ฟางเช็ดเท้าพระสงฆ์ ๒ อัน ให้เร่งเอาเข้าไปส่งแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือน รับเครื่อง จบพระหัตถ์ เครื่องทองใหญ่ ต่อท่านพนักงารข้างในเชิญไปตั้งณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ เวลาบ่ายวันละสำรับ ๑๒ ค่ำเวลาเช้าสำรับหนึ่ง รวม ๔ วัน ๔ สำรับ ให้มีพุ่มเข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม แล้วให้เบิกเสื่ออ่อนต่อพระคลังราชการปูเตียงแว่นฟ้า ๔ เตียงสรง ๒ รวม ๖ ผืน แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปปูเตียงสรงผืนหนึ่ง แล้วให้เบิกยืมหม้อเงิน ๔ คู่หม้อทองขาว ๔ คู่ต่อท่านข้างในใส่น้ำพระพุทธมนตร์ แล้วให้รับพระชันยาพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ต่อท่านข้างในเชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ แล้วให้ทำบัตรหยวกกล้วยใหญ่สี่มุม ๑ เล็กสี่มุม ๑ คางหมู ๑ รวม ๓ บัตรส่งให้ โหรเวลาบ่ายณวันอาทิตย์เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ แล้วให้รับมหาดเล็กต่อนายเวรมหาดเล็ก ๑๖ คนมาแต่งตัวเปน อินทร์ พรหม แห่เสด็จทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้พระคลังในซ้าย จ่ายด้ายดิบให้สังฆการี ทำสายสิญจน์ให้พอพระสงฆ์ถือสวด วงเตียงพระมณฑล วงเตียงสรง แล้วให้เอาอ่างจีนไปตั้งสำหรับใส่น้ำชำระเท้าพระสงฆ์คู่หนึ่ง

อนึ่งให้ล้อมพระราชวังสานกระจาดใส่เครื่องไทยทานก้นกว้างศอก ๓ นิ้ว ๕๑ ใบ ให้เข้าขอบผูกหวายปิดกระดาษจงทุกใบ แล้วให้หลาวไม้กลัดสำหรับจะได้เย็บกระทงเจิมใส่กระจาด ๑๐๐ กำ ๆ ละ ๓๐ อัน ให้เร่งเอาเข้ามาส่งณทิมดาบชาววังแต่ณวันพุธเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำ แล้วให้ไพร่ตักน้ำใส่อ่างจีนชำระเท้าพระสงฆ์ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระคลัง ราชการ จ่ายเสื่ออ่อนให้แก่สนมพลเรือนสำหรับปูเตียงแว่นฟ้า ๔ เตียงสรง ๒ รวม ๖ ผืน

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติ ชีพ่อพราหมณ์ ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลาภูษา ให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศสำหรับทิศให้ต้องตามทิศ แล้วให้ถวายน้ำกลศน้ำสังข์ แล้วโปรยเข้าตอกนำเสด็จเมื่อฟังสวด ๓ วันสมโภชเวียนเทียน ๓ วัน ๆ ละ ๗ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารซ้อมให้แก่วิเสทหุงถวายพระสงฆ์ ๕๐ รูป เข้า ๒ ถัง ๑๐ ทนาน แล้วให้เอาเข้าสารไปส่งท่านข้างในจะได้ใส่กระจาด ๕๐ กระจาด ๆ ละ ๕ ทนาน รวมเข้า ๑๒ ถัง ๑๐ ทนาน เข้ากัน ๒ ราย เปนเข้าสาร ๑๕ ถัง ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันเสาร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนภักดีอาสา ขุนโยธาภักดี จัดทนายเลือกหอกไปยกสำรับของคาวของหวานถวายพระสงฆ์เวลาเช้าณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๕๐ รูป

อนึ่งให้หลวงมหามนเทียรเชิญพระแสงขอ ชนักต้น ไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ

อนึ่งให้ฆ้องไชย มโหรีปี่พาทย์ แตรสังข์ กลองแขก เข้าไปเตรียมประโคมเวลาบ่ายณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำทั้ง ๓ วัน

ครั้นรุ่งขึ้นณวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำเวลาเช้าให้เตรียมประโคมอีกเวลาหนึ่ง และให้เตรียมประโคมเมื่อสมโภชเวียนเทียนณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำเวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ขุนศรีสยุมพร เบิกยืมหม้อเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ ๔ คู่ เอาหม้อทองขาว ๓ ชั้น ๓ คู่ใส่น้ำพระพุทธมนตร์ แล้วให้รับเอานางเลิ้งต่อกรมพระนครบาล ๒ คู่ ใบบัวหลวงสำหรับปิดหม้อน้ำด้วยจงทุกใบ แล้วให้เอาถาดตะไลรองหม้อน้ำ เอาไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ครั้นถึงวันจันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เมื่อโสกันต์นั้นให้ยกหม้อน้ำพระพุทธมนต์ซึ่งเอามาตั้งนั้นส่งให้ชาวที่ถวายพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ให้สรงเหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาพรมใหญ่ไปปู เอาฉากไปตั้งบนพระมหาปราสาทเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ กับให้เอาพรมใหญ่ไปปูณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานเมื่อสมโภชเวียนเทียนณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำเวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้นายเวรมหาดเล็กจัดมหาดเล็กทั้ง ๔ เวร ส่งให้สนมพลเรือนแต่งเปน อินทร์ พรหม ๑๖ คน แล้วให้จัดมหาดเล็กเชิญพระแสงแห่หว่างเครื่องสูงหน้าหลัง ๑๐ พัชนีคันยาวตามเสด็จ ๗ รวม ๑๗ คน ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้พันเงินชาวพระราชยาน จัดพระราชยาน ๔ องค์ พระเสลี่ยง ๓ องค์ ให้รับเลขต่อ พันพุฒ พันเทพราช มาหามพระราชยานองค์ละ ๑๐ คน ๔ องค์ ๔๐ คน หามเสลี่ยงองค์ละ ๘ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คน รวม ๖๔ คนรับส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ฟังสวดและสมโภชเวียนเทียนวันละ ๗ องค์ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้ชาวที่เตรียมเคียงพระราชยาน พระเสลี่ยงพระเจ้าลูกเธอหลานเธอเมื่อเสด็จทรงฟังสวด เมื่อสมโภชเวียนเทียนวันละ ๔ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้หลวงแก้วพระคลังสวน ส่งใบตองตานีสำหรับเย็บกระทงรองกระจาด แห้ง ๒๐ มัด ๆ ละ ๑๐ ยอด สด ๓๐ มัด ๆ ละ ๑๕ ยอด มละกอลูกใหญ่สำหรับแกะรูปสัตว์ใส่บายศรี ๑๕๐ ใบ ให้เร่งเอามาส่งณทิมดาบชาววังณวันเสาร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้นายเวรปลัดเวร พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งโสกันต์นั้นเอาพระเขนยที่ในเจ้ามาแต่งรับเสด็จเมื่อเสด็จฟังสวดทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ขับไม้บัณเฑาะว์ ไปเตรียมแห่นำเสด็จเมื่อเสด็จฟังสวดโสกันต์ เวียนเทียนวันละ ๗ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้มหาดไทยกลาโหมหมายบอกข้าทูลลออง ๆ ผู้ใหญ่ผู้น้อยฝ่ายทหารพลเรือนให้พร้อมกัน รับแว่นสมโภชเวียนเทียน พระเจ้าลูกเธอ

หลานเธอ ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำเวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๗ บาททั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ราชบัณฑิตเชิญพระสารีริกธาตุ พระไชย เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ

อนึ่งให้ พันพุฒ พันเทพราช เกณฑ์เลขส่งให้พันเงินชาวพระราชยานหามพระราชยานองค์ละ ๑๐ คน ๔ องค์ ๔๐ คน หามเสลี่ยงองค์ละ ๘ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คนรวม ๖๔ คน ให้เกณฑ์ส่งให้แต่ณวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๘ ค่ำ

อนึ่งให้พระราชมานูเกณฑ์ยกลองชนะ ๑๐ คู่ ๒๐ คน แตรงอน ๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ รวม ๕ คู่ ๑๐ คน สังข์ ๑ รวมทั้งสิ้น ๓๑ คน แห่ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งเกณฑ์ข้าทูลลออง ๆ เคียงพระราชยาน พระเสลี่ยง องค์ละ ๔ คน ๗ องค์ ๒๘ คน ให้มาเคียงแห่ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้ตัวสี่ชาววังถ้ากับเครื่องสูงแห่หน้า ๒ คน

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องจบพระหัตถ์เครื่องทองใหญ่ให้มีพุ่มเข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม ส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ เวลาบ่ายวันละสำรับ ๓ วัน ๓ สำรับ ๑๒ ค่ำเวลาเช้าสำรับ ๑ รวม ๔ สำรับ แล้วให้แต่งเครื่องกระยาสนานให้ครบส่งให้สนมพลเรือนแต่ณวันศุกร์เดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาบ่ายให้ทันเข้าพระมณฑล แล้วให้เชิญพระชันษาพระเจ้าลูกเธอ

หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งด้วย แล้วให้จ่ายเทียนให้สนมพลเรือนสำหรับตามกลางคืนหนักเล่มละ ๖ สลึง คืนละ ๒๐ เล่ม ๓ คืนเปนเทียน ๖๐ เล่มอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทกลางของคาวของหวานแต่งสำรับถวายพระสงฆ์เวลาเช้าณวันทร์เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ของคาว ๕๐ สำรับ ๆ ละสลึงเฟื้อง ของหวาน ๕๐ สำรับ ๆ ละสลึง แล้วให้เบิกเข้าสารซ้อมต่อกรมนามาหุงถวายพระสงฆ์ ๒ ถัง ๑๐ ทนาน

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง บายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน รวม ๓ สำรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแว่นเวียนเทียน ๆ ติดแว่นเทียนยอดบายศรี แป้งหอม น้ำมันหอม มะพร้าวแก้ว เครื่องบายศรีเปดปากทอง ของเคียงให้พร้อม แล้วให้ยกเข้าไปตั้งณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ ๑๔ ค่ำเวลาบ่ายให้ทันฤกษ์ ๒ โมงกับ ๗ บาท ทั้ง ๓ วัน แล้วให้แต่งบายศรีตอง ๓ ชั้น ให้ใส่ขนมเล็กน้อยกล้วยอ้อยหมากพลูธูปเทียนเข้าตอกดอกไม้ แล้วให้เย็บกระทงเปล่าน้อย ๆ สำหรับบัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวชสำหรับจะได้บูชาเทวดาให้เอาเข้าไปส่งให้แก่โหรแต่เวลาบ่ายณวันอาทิตย์เดือน ๖ ขึ้น ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชอังคาสน์ถวายพระสงฆ์ณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำเวลาบ่ายวันละ ๕๐ ซอง ๑๒ ค่ำเวลาเช้า ๕๐ ซอง แล้วให้แต่งน้ำชาถวายพระสงฆ์ทั้ง ๔ เวลา และให้เจ้าพนักงารทั้งนี้เตรียมการให้พร้อมเหมือนอย่างโสกันต์ทุกครั้งตามรับสั่ง

๓ หมายรับสั่งเปลี่ยนแปลงเรื่องพระราชพิธีโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๖๕ (พ.ศ. ๒๓๔๖)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรรมาธิราช รับสั่งใส่เกล้า ฯ สั่งว่า ซึ่งสั่งไปแต่ก่อน จะตั้งมงคลการโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๗ พระองค์ จะได้ยกตั้งสวดณวันเดือน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ ๑๐ ค่ำ ๑๑ ค่ำ รุ่งขึ้นณวันจันทร์ เดือน ๖ ขึ้น ๑๒ ค่ำ จะได้โสกันต์นั้น หลวงโลกทีปโหรมีชื่อปรึกษาสมเด็จพระพนรัต คำณวนพระฤกษ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์พระเจ้าลูกเธอหลานเธอเลื่อนออกไป จะได้ตั้งสวดณวันเดือน ๖ แรม ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำเวลาบ่าย รุ่งขึ้นณวันพฤหัสบดีเดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ เวลาเช้าโมงหนึ่งกับ ๓ บาท แปรพระพักตรไปทิศอิสาณ . เปนกำหนดพระฤกษ์เกศฉินทฤกษ์ จรดพระกรรบิดกรรไกร ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๖ แรม ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำเวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๗ บาท พระฤกษ์จะได้สมโภชเวียนเทียน ๓ วันนั้นให้มหาดไทย กลาโหม หมายบอกเจ้าพนักงารทั้งปวงเหมือนอย่างสั่งมาแต่ก่อน ให้ทั่วจงทุกพนักงารตามรับสั่ง

เกณฑ์เลขหามพระราชยานองค์ละ ๑๐ คน ๔ องค์ ๔๐ คน หามพระเสลี่ยงองค์ละ ๘ คน ๓ เสลี่ยง ๒๔ คน พันเงินคุม ๑

เชิญเครื่องสูง เครื่อง ๕ ชั้น ๒ สำรับ บังพระสูรย์ ๒ สำรับ บังแทรก ๒ สำรับ รวม ๔๔ คน พันทองคุม ๑ รวมทั้งสิ้น ๔๕ คน

เคียงพระราชยาน ๔ เคียงพระเสลี่ยง ๓ องค์ละ ๔ คน รวม ๗ องค์ ๒๘ คน

เชิญพระแสงแห่หว่างเครื่องสูง หน้า ๖ หลัง ๔ รวม ๑๐ คน เปนอินทร์ ๘ พรหม ๘ รวม ๑๖ คน กำกับเครื่องสูง ๒ กลองชนะ ข่า ๒ กลอง ๙ คู่ ๑๘ รวม ๒๐ คน แตรงอน ๓ แตรฝรั่ง ๒ รวม ๕ คู่ ๑๐ คน สังข์ ๑ รวม ๑๑ คน

๔ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าหลานเธอ ๖ พระองค์

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๖๕ (พ.ศ. ๒๓๔๖)

ด้วยเจ้าพระยาศรีธรมาธิราช รับสั่งใส่เกล้า ฯ สั่งว่า หลวงโลกทีป โหรมีชื่อคำณวนพระฤกษ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าลมุด พระองค์เจ้าคุยฎ์ พระองค์เจ้ายิ่ง พระองค์เจ้าสุมา พระองค์เจ้าสังขทัต พระองค์เจ้างิ้วฉิมพลี รวม ๖ พระองค์ ณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทพร้อมในพระราชพิธีสัมพัจฉรฉินท์ แลพระเจ้าหลานเธอซึ่งจะโสกันต์นั้นจะเสด็จออกฟังสวดพระพุทธมนตร์ ณวันเดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ ๑๒ ค่ำ ๑๓ ค่ำ เวลาบ่าย ๓ โมง ทั้ง ๓ วัน ครั้นถึงณวันเสาร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำ ปีกุญเบญจศก เวลาย่ำรุ่งแล้วโมงหนึ่งกับ ๓ บาท พระเจ้าหลานเธอจะได้แปรพระพักตร

ไปทิศหรดี เปนกำหนดพระฤกษ์เกศฉินทฤกษ์ จรดพระกรรบิดกรรไกร พระสงฆ์ในพระราชพิธี ๒๕ รูป จะได้รับพระราชทานฉันแล้วจะได้ถวายไทยทาน ครั้นเวลาย่ายโมง ๕ บาทพระฤกษ์จะได้ตั้ง บายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน สมโภชเวียนเทียนพระเจ้าหลานเธอ เวลาย่ายณวันเสาร์เดือน ๔ แรม ๑๔ ค่ำเวลาหนึ่งนั้น

ให้สนมตำรวจนอกปลูกร้านสรงขึ้นที่มุขพระมหาปราสาทด้านตวันตกริมข้างใต้ให้มั่นคง แล้วให้เอาเตียงขึ้นไปตั้งสำหรับพระเจ้าหลานเธอโสกันต์แล้วจะได้สรง และเตียงนั้นให้มีเสาขื่อโครงเพดานผ้าขาวมีระบายรอบทั้ง ๔ ด้าน ให้ปลูกเหมือนอย่างทุกครั้ง ให้ปลูกให้แล้วแต่ณวันจันทร์เดือน ๔ แรม ๙ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาพระแสงต้น แต่งเครื่องพระกระยาสนาน แล้วให้เชิญพระธำมรงค์ พระกรรบิดกรรไกร และลวดทอง ลวดเงิน พายทอง พายเงิน และพระเขนยรองพระกร ฉลองพระองค์แลพระภูษา แล้วให้จับมงคลยันต์ถวายพระเจ้าหลานเธอเมื่อเสด็จออกทรงฟังสวดพระพุทธมนต์ทั้ง ๖ พระองค์ แล้วให้จัดพานรองเครื่องกระยาสนาน ๑ มกรูดส้มป่อย ๑ ใบมะตูมหญ้าแพรก ๑ แลพระธำมรงค์สำหรับทิศ

อนึ่งให้สนมพลเรือนเบิกยืมหม้อเงินต่อท่านข้างใน ใส่น้ำพระพุทธมนต์ไปตั้ง ๘ คู่ และให้ทำบัตรหยวกกล้วย ๕ มุม ใหญ่ ๑ น้อย ๑ คางหมู ๑ รวม ๓ บัตร ส่งให้โหรแต่ณวันศุกร์เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำ เวลาย่าย ให้เบิกเสื่ออ่อนต่อพระคลังราชการปูเตียงที่สรงด้วย แล้ว

ให้รับพระชันษาพระเจ้าหลานเธอซึ่งจะได้โสกันต์ต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลให้ทันตั้งน้ำวงด้ายณวันพุธเดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติชีพ่อพราหมณ์ทั้งปวง เข้าไปบอกชาวพระมาลาภูษาให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศให้ต้องตามทิศ และให้รดน้ำกลศน้ำสังข์ และให้เตรียมโปรยเข้าตอกวันละ ๖ คนเมื่อเสด็จออกทรงฟังสวดพระพุทธมนตร์

อนึ่งให้ขับไม้บัณเฑาะว์มาเตรียมรับเสด็จเมื่อเสด็จออกทรงฟังสวดวันละ ๖ คนทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้โหรมีชื่อรับบัตรต่อสนมพลเรือน แล้วให้เตรียมรับเสด็จส่งเสด็จเมื่อทรงฟังสวดพระพุทธมนตร์วันละ ๖ คน

อนึ่งให้ล้อมวังสานกระจาดก้นกว้างศอกหนึ่ง ๖๔ ใบ ให้เข้าขอบผูกหวายปิดกระดาษจงทุกใบ อย่าให้เอากระจาดปาฏิโมกข์มาส่งเปนอันขาดทีเดียว ให้เร่งสานกระจาดอื่นมาส่งณทิมดาบชาววังแต่ณวันพฤหัสบดีเดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารสำหรับใส่กระจาดๆ ละ ๕ ทนาน กระจาด ๖๔ ใบเปนเข้าสาร ๑๖ ถัง

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง บายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน ๓ สำรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแว่นเวียนเทียน ๆ ติดแว่นเทียนยอดบายศรี แป้งหอม น้ำมันหอม เครื่องบายศรี มะพร้าวแก้ว

เปิดปากทองของเคียงให้พร้อม ให้ยกไปตั้งแต่ณวันศุกร์เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำเวลาบ่ายโมงหนึ่งกับ ๔ บาท แล้วให้แต่งบายศรีตอง ๓ ชั้น ให้มีขนมเล็ก ขนมน้อย กล้วยอ้อยหมากพลู เข้าตอกดอกไม้ธูปเทียน แล้วให้เย็บกระทงน้อย ๆ สำหรับบัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวช สำหรับจะได้บูชาเทวดา ให้เอาไปส่งให้โหรแต่ณวันศุกร์เดือน ๔ แรม ๑๓ ค่ำเวลาบ่ายอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้พระคลังราชการจ่ายเสื่ออ่อนให้สนมพลเรือนสำหรับปูที่สรงให้พอ และให้เจ้าพนักงารเตรียมการให้พร้อมจงทุกพนักงารตามรับสั่ง

๕ เรื่องพระราชพิธีโสกันต์พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์

ปีชวด จ.ศ. ๑๑๖๖ (พ.ศ. ๒๓๔๗)

ด้วยเจ้าพระยารัตนาพิพิธ ผู้ว่าที่สมุหนายก รับสั่งใส่เกล้า ฯ สั่งว่า หลวงโลกทีปโหรมีชื่อคำณวนพระฤกษ์ทูลเกล้า ฯ ถวาย ว่าพระฤกษ์จะได้ตั้งมงคลการโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าดารากร ๑ พระองค์เจ้าดวงจักร ๑ รวม ๒ พระเจ้าลูกเธอในพระราชวังบวร ฯ พระองค์เจ้าสุทธ ๑ พระองค์เจ้าบัว ๑ พระองค์เจ้าปุก ๑ พระองค์เจ้าดุษฎี ๑* รวม ๔ พระเจ้าหลานเธอ ในกรมหลวงอิศรสุนทร เจ้าผะอบ ๑ ในกรมหลวงนรินทรรณเรศร์ เจ้าสมร่าง ๑ ในกรมขุนพิทักษมนตรี เจ้ายิ้ม ๑ เจ้าพลับ ๑ รวม ๔ รวมทั้งสิ้น ๑๐ พระองค์ ณพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

---

* ซ้ำกับฉบับบีฤญ

พระสงฆ์ ๕๐ รูปจะได้เจริญพระพุทธมนต์ ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ ปีชวดฉศก เวลาย่าย ๒ โมง ๖ บาท แล้วจะได้เชิญพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์เสด็จออกทรงฟังสวดทั้ง ๓ วัน ครั้นรุ่งขึ้นณวันพฤหัสบดี เดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำเวลารุ่งแล้วโมงกับบาทหนึ่ง แปรพระพักตรไปทิศอิสาณ เปนกำหนดพระเกศฉินทฤกษ์ จรดพระกรรบิดกรรไกร แล้วพระสงฆ์จึงรับพระราชทานฉัน ถวายเครื่องไทยทาน แล้วพระฤกษ์จะได้สมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งโสกันต์ณพระที่นั่งจักพรรดิพิมาน ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวลาย่าย ๒ โมง ๓ บาท ทั้ง ๓ วันนั้น

ให้ ๔ ตำรวจเอาเตียงแว่นฟ้าสำหรับพระราชพิธิตรุษเข้าไปตั้งเตียง ๑ ให้มีเสาขื่อโครงเพดานมีระบาย กับเตียงรองพระพุทธรูปด้วยเตียง ๑ แล้วให้ปลูกศาลเทวดาด้านตวันออกศาล ๑ ลดเปนสองชั้น มีตาชแลงปักธงด้วย ให้ปลูกศาลเทวดาแล้วเอาเตียงเข้าไปตั้งให้แล้วแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมตำรวจนอกปลูกเกยลดเปนสองชั้น รับเสด็จที่พระแกลท้ายพระมหาปราสาทด้านตวันออกเกย ๑ แล้วให้ปลูกร้านสรงที่มุขพระมหาปราสาทด้านตวันตกข้างใต้ให้มั่นคงดี แล้วให้เอาเตียงสำหรับสรงไปตั้ง ให้มีเสาขื่อโครงเพดานดาดผ้าขาวมีระบายทั้ง ๔ ด้านเตียง ๑ ให้ทำม้าสำหรับพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ จะเสด็จขึ้นทางพระแกล ๒ ม้า แล้วให้เอาม่านขาวผูกเตียงที่สรง ๓ ผืน ให้เร่งทำให้แล้วแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาแต่งเครื่องพระกระยาสนาน และให้เชิญพระธำมรงค์และเครื่องพิไชยสงคราม พระกรรบิดกรรไกร ลวดทอง ลวดเงิน พายทอง พายเงิน รองเครื่องสรงสนาน มะกรูดส้มป่อย ใบมตูมหญ้าแพรก และพระธำมรงค์สำหรับทิศกับพระมงคลยันต์ และตกแต่งการให้พร้อม ให้เอาเข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำเวลาเช้า และให้ถวายพระมงคลยันต์พระเจ้าลูกเธอหลานเธอทั้ง ๑๐ พระองค์ แล้วให้เชิญพระกลดไปกั้นเมื่อเสด็จออกฟังสวด เวียนเทียนวันละ ๑๐ พระองค์ทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้หลวงสำเร็จพระขรรค์ หลวงสรรพอาวุธ เชิญพระแสงหอกองค์ ๑ พระแสงง้าวองค์ ๑ พระแสงดาบไทยองค์ ๑ พระแสงดาบยี่ปุ่นองค์ ๑ รวม ๔ องค์ และให้เชิญโล่ห์พื้นสักหลาดหักทองขวางคู่ ๑ ทวน ๒ คัน เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้า ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

อนึ่งให้พระอัคเนศร หลวงศรสำแดง เชิญพระแสงปืนคาบศิลาไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๒ องค์

อนึ่งให้แสงสรรพายุทธเชิญพระแสงขอ ๑ ชนักต้น ๑ ไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

อนึ่งให้พันทองชาวเครื่องพระอภิรมย์ เชิญพระเสมาธิปัตติ ๑ พระฉัตรไชย ๑ พระเกาวพาย ๑ รวม ๓ องค์เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลแต่เวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

อนึ่งให้สังฆการีเชิญธงไชย กระบี่ครุฑ ไปตั้งณเตียงพระมณฑล คู่ ๑ แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์ราชาคณะ ๕๐ รูปเจริญพระพุทธมนต์เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน แล้วให้รับเภสัชองคาสน์ต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์แลให้เบิกด้ายดิบต่อพระคลังในซ้าย ทำสายสิญจน์วงเตียงพระมณฑลวงเตียงที่สรง สำหรับพระสงฆ์ถือสวดด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์ให้พอ ๕๐ รูป แล้วให้เอาผ้าสบงเตรียมทูลเกล้าฯ ถวายขบพระหัตถ์ ๕๐ ผืน

อนึ่งให้ โหรมีชื่อเตรียมรับเสด็จส่งเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์ ซึ่งจะโสกันต์ แล้วให้รับบัตรแลเครื่องบัตรบูชาเทวดาตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์ให้พอ ๕๐ รูป

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวนางเหยี่ยวให้แก่โหรสำหรับปูศาล ๒ ท่อน ๆ หนึ่งยาว ๘ ศอก สำหรับรองศาลท่อนหนึ่งยาว ๓ ศอก ให้จ่ายให้แต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้กรมพระนครบาลเอานางเล้งที่ใหญ่ใบสนิทดี ไปส่งให้แก่ขุนศรีสยุมพรชาวน้ำสรง สำหรับจะได้ใส่น้ำพระพุทธมนต์ ๒ คู่ ใบบัวหลวงสำหรับปิดปากหม้อน้ำ ๑๐ ใบ สังเวียนฟางรองหม้อน้ำ ๔ ขด สังเวียนฟางเช็ดเท้าพระสงฆ์ ๒ อัน ให้เร่งเอาเข้ามาส่งแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำเวลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องขบพระหัตถ์เครื่องทองใหญ่ ต่อท่านพนักงารข้างในเชิญไปตั้งณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาย่ายวันละสำรับ ขึ้น ๗ ค่ำเวลาเช้าสำรับหนึ่ง รวม ๔ วัน ๔ สำรับ ให้มีพุ่มเข้าตอกดอกไม้สำหรับเครื่องให้พร้อม แล้วให้เบิกเสื่ออ่อนต่อพระคลังราชการปูเตียงแว่นฟ้า ๔ เตียงสรง ๒ รวม ๖ ผืน แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปปูเตียงสรงผืน ๑ แล้วให้เบิกยืมหม้อเงิน ๔ คู่ หม้อทองขาว ๔ คู่ รวม ๘ คู่ ต่อท่านข้างในใส่น้ำพระพุทธมนตร์ แล้วรับพระชันยาพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ต่อท่านข้างในเชิญไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ แล้วให้ทำบัตรหยวกกล้วยใหญ่ ๔ มุม ๑ เล็ก ๔ มุม ๑ คางหมู ๑ รวม ๓ บัตร ส่งให้โหรเวลาย่ายณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ

อนึ่งให้พระคลังในซ้ายจ่ายด้ายดิบให้สังฆการีทำสายสิญจน์ให้พอพระสงฆ์ถือสวด วงเตียงพระมณฑล วงเตียงสรง แล้วให้เอาอ่างจีนไปตั้งสำหรับใส่น้ำชำระเท้าพระสงฆ์คู่ ๑

อนึ่งให้ล้อมวังสานกระจาดสำหรับใส่เครื่องไทยทานก้นกว้างศอก ๓ นิ้ว ๕๑ ใบ ให้เข้าขอบบีดกระดาษจงทุกใบ แล้วให้หลาวไม้กลัดสำหรับจะได้เย็บกระทงเจิมใส่กระจาด ๑๑๐ กำ ๆ ละ ๓๐ อัน ให้เร่งเอาเข้ามาส่งณทิมดาบชาววังณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ แล้วเกณฑ์ไพร่ตักน้ำใส่อ่างจีนชำระเท้าพระสงฆ์ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระคลังราชการจ่ายเสื่ออ่อนให้แก่สนมพลเรือนสำหรับปูเตียงแว่นฟ้า ๔ เตียงสรง ๔ รวม ๘ ผืน

อนึ่งให้ขุนสิทธิชาติชีพ่อพราหมณ์ทั้งปวงเข้าไปบอกชาวพระมาลาภูษาให้ผูกพระธำมรงค์ประจำทิศสำหรับทิศให้ต้องตามทิศ แล้วให้ถวายน้ำกลศน้ำสังข์ แลให้โปรยเข้าตอกนำเสด็จเมื่อพึ่งสวด ๓ วัน เมื่อสมโภชเวียนเทียน ๓ วัน ๆ ละ ๑๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารซ้อมหุงถวายพระสงฆ์ ๕๐ รูป เข้า ๒ ถัง ๑๐ ทนาน แล้วให้เอาเข้าสารไปส่งท่านข้างในจะได้ใส่กระจาด ๕๐ กระจาด ๆ ละ ๕ ทนานเปนเข้าสาร ๑๒ ถัง ๑๐ ทนาน เข้ากัน ๒ ราย เปนเข้าสาร ๑๕ ถัง ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ

อนึ่งให้ขุนภักดีอาสา ขุนโยธาภักดี จัดทนายเลือกหอกไปยกสำรับของคาวของหวานถวายพระสงฆ์เวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๕๐ รูป

อนึ่งให้ฆ้องไชย มโหรี ปี่พาทย์ แตรสังข์ กลองแขก เข้าไปเตรียมประโคมเวลาบ่ายณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำทั้ง ๓ วัน ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำเวลาเช้า ให้เตรียมประโคมอีกเวลา ๑ แลให้เตรียมประโคมเมื่อสมโภชเวียนเทียน ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำเวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ขุนศรีสยุมพร เบิกยืมหม้อเงินต่อชาวพระคลังมหาสมบัติ ๔ คู่ หม้อทองขาวสามชั้น ๓ คู่ใส่น้ำพระพุทธมนตร์ แล้วให้รับเอานางเลิ้งต่อกรมพระนครบาล ๒ คู่ ใบบัวหลวงสำหรับปิดปากหม้อน้ำจงทุกใบ แล้วให้เอาถาดตะไลรองหม้อน้ำเข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

ครั้นถึงณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำเมื่อโสกันต์นั้น ให้ยกน้ำพระพุทธมนตร์ซึ่งเอามาตั้งส่งให้ชาวที่ถวายพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ให้ส่งเหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาพรมใหญ่ไปปู เอาฉากไปตั้งบนพระมหาปราสาทเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ แล้วให้เอาพรมใหญ่ไปปูณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เมื่อสมโภชเวียนเทียนณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำเวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ชาวพระราชยานจัดเสลี่ยงงารับเสด็จพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอซึ่งจะโสกันต์ ๑๐ องค์ ให้มาเตรียมรับเสด็จส่งเสด็จแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำไปจนณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๙ ค่ำเวลาบ่าย

อนึ่งให้ชาวที่เตรียมเคียงพระเสลี่ยงพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอเมื่อทรงฟังสวดสมโภชเวียนเทียนวันละ ๑๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้นายเวร ปลัดเวร พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ที่จะโสกันต์นั้น เอาพรม เอาเขนยที่ในเจ้ามาแต่งรับเสด็จในฉากเมื่อทรงฟังสวดพระพุทธมนต์ทั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้พระแก้วพระคลังสวน ส่งใบตองตานีสำหรับเย็บกระทงรองกระจาด แห้ง ๒๐ มัด ๆ ละ ๑๐ ยอด สด ๓๐ มัด ๆ ละ ๑๕ ยอด มะละกอลูกใหญ่สำหรับแกะรูปสัตว์ใส่บายศรี ๑๕๐ ใบ ให้เร่งเอามาส่งณทิมดาบชาววังณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๕ ค่ำ

อนึ่งให้ขับไม้บัณเฑาะว์ไปเตรียมนำเสด็จ เมื่อเสด็จฟังสวดโสกันต์ เวียนเทียนวันละ ๑๐ คนทั้ง ๖ วัน

อนึ่งให้มหาดไทย กลาโหม หมายบอกข้าทูลลออง ๆ ผู้ใหญ่ผู้น้อยให้พร้อมกันรับแว่นสมโภชเวียนเทียนพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำเวลาบ่าย ๒ โมงกับ ๓ บาททั้ง ๓ วัน

อนึ่งให้ราชบัณฑิต เชิญพระสารีริกธาตุ พระฉัตรไชย เข้าไปตั้งณเตียงพระมณฑลเวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องขบพระหัตถ์ เครื่องทองใหญ่ให้มีพุ่มเข้าตอกดอกไม้ธูปเทียนสำหรับเครื่องให้พร้อม ส่งให้สนมพลเรือนไปตั้งณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่ายวันละสำรับ ๓ วัน ๓ สำรับ รุ่งขึ้นณวัน ๗ ค่ำ เวลาเช้าอีกสำรับ ๑ แล้วให้แต่งเครื่องกระยาสนานให้ครบส่งให้สนมพลเรือนแต่ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ เวลาบ่ายให้ทันเข้าพระมณฑล แล้วให้เชิญพระชันยาพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ซึ่งจะโสกันต์ส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งด้วย แล้วให้จ่ายเทียนให้สนมพลเรือนสำหรับตามกลางคืนหนักเล่มละ ๖ สลึง คืนละ ๒๐ เล่ม ๓ คืนเป็นเทียน ๖๐ เล่มอย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทกลางของคาวของหวาน แต่งสำรับถวายพระสงฆ์เวลาเช้าณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ของคาว ๕๐ สำรับ ๆ ละสลึงเฟื้อง ของหวาน ๕๐ สำรับ ๆ ละสลึง ให้มีขนมจีนน้ำยาด้วย แล้วให้เบิกเข้าสารซ้อมต่อกรมนามาหุงถวายพระสงฆ์ ๒ ถัง ๑๐ ทนาน

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่ง บายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน รวม ๓ สำรับ ให้มีเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแว่นเวียนเทียน เทียนติดแว่น เทียนยอดบายศรี แป้งหอม น้ำมันหอม มะพร้าวแก้ว เครื่องบายศรีเย็บปากทองของเคียงให้พร้อม แล้วให้ยกเข้าไปตั้งณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เวลาบ่ายให้ทันฤกษ์ ๒ โมงกับ ๓ บาท ทั้ง ๓ วัน แล้วให้แต่งบายศรีตอง ๓ ชั้น ให้มีขนมเล็กน้อย หมากพลูธูปเทียนเข้าตอกดอกไม้ แล้วให้เย็บกระทงเปล่าน้อย ๆ สำหรับยัตร ๓๐ ใบ ให้มีเครื่องกระยาบวชสำหรับจะได้บูชาเทวดา ให้เอาเข้าไปส่งให้แก่โหรแต่เวลาบ่ายณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๖ ค่ำ แต่บายศรีตองนั้นให้ส่งณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ กับให้เอาเข้าขันเชิง พานรองน้ำวักแว่นเวียนเทียน เทียนติดแว่น มาตั้งณเตียงพระมณฑลด้วย

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชองคาสน์ถวายพระสงฆ์ ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่ายวันละ ๕๐ ซอง ขึ้น ๗ ค่ำ เวลาเช้า ๕๐ ซอง แล้วให้แต่งน้ำอัฐบาลถวายพระสงฆ์ ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ๕ ค่ำ ๖ ค่ำ เวลาบ่ายทั้ง ๓ วัน

ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๗ ค่ำ เวลาเช้า ให้แต่งน้ำชาถวายพระสงฆ์อีกเพลาหนึ่ง ให้พร้อมเหมือนอย่างไสกันต์ทุกครั้งตามรับสั่ง

๖ หมายรับสั่งเปลี่ยนแปลงเรื่องพระราชพิธีโสกันต์ พระเจ้าลูกเธอ หลานเธอ ๑๐ พระองค์

ปีชวด จ.ศ. ๑๑๖๖ (พ.ศ. ๒๓๔๗)

ณวันเดือน ๑๑ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีชวดฉศก เวลาบ่ายโมง ฉิมทนายเรือนมาบอกว่า ท้าววรจันทร์สั่งว่า ซึ่งพระเจ้าลูกเธอ หลานเธอโสกันต์ทรงพระเสลี่ยงนั้นให้งดไว้ คงทรงเสลี่ยงแต่พระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าดารากร พระองค์เจ้าดวงจักร ๒ พระองค์ ทรงทั้งเสด็จฟังสวดพระพุทธมนต์ ทรงทั้งเสด็จสมโภชเวียนเทียน รวม ๖ วัน

เมื่อฉิมบอกนั้น ต่อหน้า ๆ พณ ๆ มหาดไทย ๆ พณ ๆ กรมวังพระยาบำเรอภักดิ์ พระยาธิเบศร์โกษา นั่งอยู่ด้วย

หมายรับสั่งรัชกาลที่ ๒

๗ เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา

ปีจอ จ.ศ. ๑๑๗๖ (พ.ศ. ๒๓๕๗)

ด้วยเจ้าพระยาอภัยภูธร ผู้ว่าที่สมุหนายกรับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา ถึงแก่อสัญญกรรม พระราชทานโกษฐจะได้ชักศพลงเรือศรี ณสพานริมบ้านพระยาพิบูลย์สมบัติไปเมรุวัดสุวรรณาราม ณวันเสาร์เดือน ๑๐ แรม ๑๑ ค่ำ ปีจอฉศก เวลาย่ำรุ่ง ไว้ศพ พระสงฆ์สวด ๔ สร้าง ๓๒ รูป ฉันเช้าเพล มีโขน หุ่น หนัง ดอกไม้พุ่มเพลิงระทาทิ้งทาน ครั้นรุ่งขึ้นณวันอาทิตย์เดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำ เวลาบ่ายจะพระราชทานเพลิง ให้นายนิตย์ นายชิต รับเลขต่อ พันพุฒ พันเทพราช ๖๐ คนมาผูกเรือศรี ๓ ลำ ขนานคู่กัน ๒ ลำ จะได้รองเตียงแว่นฟ้ารับโกษฐ ลำหนึ่งนั้นอยู่กลางให้ค่อนไปข้างหน้า จะได้วางเสลี่ยงพระสงฆ์ เสลี่ยงปรายเข้าตอก เสลี่ยงโยงศพ ให้รับเตียงแว่นฟ้าต่อสนมตำรวจนอก ให้รับเครื่องประดับศพต่อนายเนียม นายมัจฉา ให้รับปี่กลองชนะต่อพระราชมานูลงเรือศรี ให้เอาคนในลำเรือยกโกษฐศพ ขนเครื่องประดับศพลงเรือขึ้นเมรุด้วย ถ้าแลเรือศรีไม่พอให้ไปยืมเรือศรีดำต่อเจ้าพนักงารกรมพระราชวังบวร ฯ มาลำหนึ่งให้ครบ ๓ ลำ เร่งถอยเรือศรีไปประทับรับศพให้ทันกำหนดมานี้

อนึ่งให้สนมตำรวจนอกเอาเตียงแว่นฟ้าไปตั้งรับโกษฐที่เรือศรี เอาพระเบญจาไปตั้งรับโกษฐที่เมรุ ๓ ชั้น เอาห่วงเหล็กไปติดเสาเมรุจะได้ใส่ถ้วยแก้วมุมละห่วง แล้วให้ยืมผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำผนัง ๔ มุมเมรุ เพดานในเมรุ ให้ทำเชิงตะกอน ๔ เหลี่ยม สูงต่ำเท่าใดให้ถามช่างเขียน จะได้แทงหยวกใส่เผาศพ แล้วให้เอาโคมระย้าไปแขวนแทนดอกไม้รุ่ง ๔ มุมเมรุ ให้เบิกน้ำมันมะพร้าวต่อชาวพระคลังราชการให้พอตามโคมระย้า และให้ ๘ ตำรวจทำฉนวนน้ำประจำท่า พลับพลาที่ข้างหน้าข้างใน ที่สรง ที่ลงบังคน แล้วให้ถางหญ้าในทางฉนวนอย่าให้รกอยู่ได้ ให้เอาโคมลูกฟักไปปักซักมหาบังสกุล๓๒ใบ แล้วให้ยืมเสลี่ยงต่อชาวพระราชยานหามพระสงฆ์ ๑ ปรายเข้าตอก ๑ โยงศพ ๑ รวม ๓ เสลี่ยง แล้วให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอภิรมย์กั้นพระสงฆ์คัน ๑ เอาเชือกไปผูกขึงให้รอบเมรุ คลังในซ้ายจะได้แขวนโคม เอาฐานเครื่องไปตั้งที่เมรุจะได้ตั้งเครื่องเบญจา ๑๒ ฐาน

อนึ่งให้นายเนียม นายมัจฉา ช่างเขียน ช่างบัน ช่างสลัก จัดแจงพระเบญจาเครื่องชั้นส่งให้สนมตำรวจนอกไปตั้งรับโกษฐที่เมรุ ๓ ชั้น แล้วให้เอาเครื่องสดที่ประดับศพพระยาราชสุภาวดีไปประดับพระเบญจา ให้ทำบัวรับผ้าโยงศพ แล้วบอกอย่างให้สนมตำรวจนอกทำเชิงตะกอน แล้วให้รับหยวกต่อกรมพระนครบาลไปแทงประดับเชิงตะกอนด้วย

อนึ่งให้พระสัสดีเกณฑ์ราชวัตรฉัตรเบญจรงค์ไปปักรายให้รอบเมรุ แล้วให้กั้นผ้าโรงวิเสทของคาว ของหวาน หมากพลู ให้มั่นคงจงดีทั้ง ๓ โรง

อนึ่งให้พันจันท์จัดแจงเครื่องเล่น โขน หุ่น วันละโรง หนังคืนละ ๒ โรง ดอกไม้พุ่มเพลิงรทากับผักแคเตรียมทรงจุดเพลิง ๓ สาย แล้วให้เกณฑ์เรือคู่ชัก ๒ คู่ ให้มีเชือกชักจงทุกลำ

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัต ชาวพระคลังมหาสมบัติ เอาอาสนะไปแต่งที่ เอากระโถนไปตั้งให้พอพระสงฆ์สวดและฉัน แต่งที่ ๔ มุมเมรุ แล้วให้พระคลังมหาสมบัติเกณฑ์ผลมะกรูดมะนาว ขุนหมื่นเข้าส้มทิ้งทาน ตำรวจรักษาต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อมวันละ ๔ ต้น จะเป่นเงินต้นละเท่าใด ให้กราบทูลฉลองแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องกระยะบุชต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ๔ สร้างวันละ ๔ สำรับ กับเทียนดูหนังสือเล่มละ ๑ บาทคืนหนึ่ง ๑๖ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องเล่มละ ๑ บาทคืนหนึ่ง ๒ วัน ๖๔ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สลึง ตามชักมหาบังสกุล ๖๔ เล่ม ตามรอบเมรุ ๓๒ เล่ม แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษมาทำผ้าโยงศพ แล้วให้เอาเสื่อ เอาม่านไปแต่งที่ข้างใน เอาตราง พลั่ว ขอ คีม ไปเผาศพ ให้ยกน้ำชาหมากพลูต่อวิเสทถวายพระสงฆ์ ให้เบิกน้ำมันตามตะเกียงแก้วใช้พอ ๔ มุมเมรุ

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษไปจัดแจงโกยฐู ให้จ่ายผ้าขาวให้สนมพลเรือนโยงศพ ให้ยืมผ้าขาวให้สนมทำผนัง ๔ มุมเมรุ ให้ยืมผ้าขาวให้ตำรวจนอกให้พอทำเพดานในเมรุ เอาม่านไปผูกที่เมรุด้วย

อนึ่งให้ขุนศรีเสาวรักษ์ในกรมพระกลาโหม เอาเชือกเอารอกไปผูกติดกับเพดานเมรุ กับคนขึ้นเชือก ชักรอก ให้พร้อม

อนึ่งให้กรมพระนครบาลไปถางหญ้าหน้าพลับพลา ในสร้าง ๔ สร้างรวม ๔ ด้าน ในทางชักมหาบังสุกุล จงเตียนอย่าให้รกอยู่ได้ แล้วให้ขุดดิน ตัดต้นกล้วยให้พอเชิงตะกอนเผาศพ แล้วให้ตัดต้นกล้วยให้ช่างเขียนที่เมรุให้พอแทงหยวกประดับเชิงตะกอน แล้วให้จัดนายอำเภอเอาฆ้องไปตีลาดตระเวนเวลากลางวันกลางคืนอย่าให้เกิดเหตุการณ์ได้ ให้ไปตระเวนแต่ณวันเดือน ๑๐ แรม ๑๐ ค่ำไปกว่าจะพระราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระราชยาน ชาวพระอภิรมย์ เอาเสลี่ยงแว่นฟ้าไปหามโกษฐลงเรือและตั้งเมรุ เอาเครื่องเบญจาไปลงเรือศรี และตั้งที่เมรุ ๑๒ คัน แล้วยืมเสลี่ยงให้ ๔ ตำรวจสนมตำรวจ ๓ เสลี่ยง แลยืมสัปทนกั้นพระสงฆ์คันหนึ่ง

อนึ่งให้พระราชมานุจัดปี่ ๑ กลองชนะ ๕ คู่ ลงเรือศรีประโคมศพไปเมรุ อยู่ประโคมไปกว่าจะพระราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอาฟื้นแสมไปเผาศพ ๑๐๐ ดุ้น แล้วให้เอามู่ลี่ไปกั้นพลับพลาที่ข้างใน เอาไปแขวนที่เมรุ ๘ ใบ เอาแม่ขันไปตั้งน้ำเลี้ยงเพลิงคู่ ๑ แล้วให้ชาวพระคลังในซ้าย พระคลังในขวา เอาม่านไปผูกให้รอบเมรุ

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสื่อลวดไปปูพลับพลาข้างหน้าและปูที่ขุนนางเฝ้า แล้วให้จ่ายไม้ให้สมุหบาญชีจัตุสดมภ์ให้พอกั้นฝา ค้ำใบโรงโขน โรงหุ่น ให้จ่ายน้ำมันให้สนมตำรวจนอกตามโคมระย้าให้สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วให้พอ ๔ มุมเมรุ

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารให้แก่วิเสทหุงถวายพระสงฆ์ ๖ ถัง เลี้ยงขุนนาง ๕ ถัง เลี้ยงคนประจำการ ๑๕ ถัง ห่อเข้าห่อ ๒๐๐ ห่อ ๑๕ ถัง

อนึ่งให้สมุห์ยาญชีจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ เบิกไม้ต่อชาวพระคลังราชการกั้นฝาค้ำใบโรงโขน โรงหุ่น ทำบันไดและหลาวไม้เสียบลูกกัลปพฤกษ์ทั้ง ๔ ต้น

อนึ่งให้ตำรวจหลัง ตำรวจวัง ไปยกสำรับของคาวของหวานถวายพระสงฆ์เช้า เพล ๓ เวลา

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดที่สร้างฉันเช้า ฉันเพล แล้วให้รับเภสัชอังคาสน์ยาเสียงต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ แล้วให้สังฆการีธรรมการ คอยห้ามพระสงฆ์ห้ามเณรเณร อย่าให้มาดูเล่นเดิรลุ่มเล้าวิวาทเกิดเหตุการณ์ได้เป็นอันขาดทีเดียว

อนึ่งให้จ่าศาลาเอาเสื่อลวดไปปูศาลาลูกขุนให้เต็มทั้ง ๒ ศาลา

อนึ่งให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ให้มหาดเล็กรับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวายทรงติดเพลิง ให้รับเพลิงใส่โคมแก้วส่งให้หมื่นเทวาทิตย์เอาเพลิงไปพระราชทาน แล้วให้รับเครื่องต่อท่านข้างในไปกับเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตย์รับโคมแก้วใส่เพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานเผาศพ

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาถ้วยแก้วไปใส่ห่วงเหล็ก ๔ มุมเมรุมุมละใบ

อนึ่งให้ท่านพนักงานข้างในแต่งเครื่องกระบะมุขส่งให้สนมพลเรือน เชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ๔ สร้างวันละ ๔ สำรับ แล้วให้ส่งเทียนดูหนังสือเล่มละบาทคืนหนึ่ง ๑๖ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องเล่มละบาทคืนหนึ่งสองวัน ๖๔ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สลึง ตามชักมหาบังสุกุล ๖๔ เล่ม ตามรอบพระเมรุ ๓๒ เล่ม รวม ๙๖ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปกับเพลิงสำรับ ๑

อนึ่งให้วิเสทกลางของคาวของหวาน แต่งสำรับถวายพระสงฆ์สวดเช้าเพล ๓ เวลา ๆ ละ ๓๒ สำรับ แล้วให้แต่งสำรับเลี้ยงขุนนางคนประจำการ ณวันเดือน ๑๐ แรม ๑๑ ค่ำเช้า คาวเอก ๕ สำรับ โท ๓๐ สำรับ ตรี ๕๐ สำรับ หวานเอก ๕๐ สำรับ โท ๔๐ สำรับ เย็น คาวโท ๒๐ สำรับ ตรี ๓๐ สำรับ หวานโท ๓๐ สำรับ ณวันเดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำเช้า คาวโท ๓๐ สำรับ ตรี ๔๐ สำรับ หวานโท ๔๐ สำรับ แล้วให้เบิกเข้าสารหุงถวายพระสงฆ์ ๖ ถัง เลี้ยงขุนนาง ๕ ถัง เลี้ยงคนประจำการ ๑๕ ถัง

อนึ่งให้วิเสทฉ้อทานเบิกเข้าสารต่อกรมนา ๑๕ ถัง หุงเข้าห่อไปเลี้ยงไพร่ชักศพ ๒๐๐ ห่อ

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชอังคาสน้ำชายาเสียง หมากพลูตั้งหัวหนังสือท้ายหนังสือ ส่งให้สังฆการี สนมพลเรือน ถวายพระสงฆ์เวลากลางวันกลางคืน

อนึ่งให้พันพุฒ พันเทพราช จ่ายเลขให้นายนิตย์ นายชิต ลงเรือศรี ๓ ลำ ๖๐ คนตามรับสั่ง

๘ เรื่องลอยถ่านเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา

ปีจอ จ.ศ. ๑๑๗๖ (พ.ศ. ๒๓๕๗)

ด้วยเจ้าพระยาอภัยภูธร ว่าที่สมุหนายก รับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า จะได้พระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารดากรมหลวงจักรเจษฎา ที่เมรุวัดสุวรรณาราม ณวันอาทิตย์ เดือน ๑๐ แรม ๑๒ ค่ำเวลาบ่าย จะสุมธาตุไว้คืน ๑ รุ่งขึ้นณวันจันทร์ เดือน ๑๐ แรม ๑๓ ค่ำเวลาเช้า จะได้เอาถ่านเพลิงศพลงเรือไปลอยณวัดสุวรรณคูหานั้น

ให้สนมพลเรือนเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปปกรูปยาว ๓ แขนท่อน ๑ ห่อถ่านท่อนละ ๒ ศอก ๒ ท่อน ให้เรียกเอาโต๊ะทองขาวต่อหม่อมเจ้าหลาน รองห่อถ่านเพลิงลงเรือหม่อมเจ้าในกรมไปลอย

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวให้สนมพลเรือนปกรูปยาว ๓ แขนท่อน ๑ ห่อถ่านท่อนละ ๒ ศอก ๒ ท่อน

อนึ่งให้ชาวพระภูษามาลาไปแปรรูป แล้วจัดแจงถ่านเพลิงกับสนมพลเรือนห่อผ้าขาวใส่โต๊ะทองขาวไปลอย

อนึ่งให้หม่อมเจ้าหลานในกรมหลวงจักรเจษฎา จัดแจงโยงศพปรายเข้าตอก และซองแว่นหวีมีด หมากพลู พานรองขันเข้าตอกมะพร้าว ขมิ้น มะกรูด จงพร้อม แล้วให้จัดโต๊ะทองขาวส่งให้สนมพลเรือน

รองห่อถ่านเพลิงคู่ ๑ แล้วให้จัดเรือกัญญาผูกม่านลาย คนในกรมบรรจุครบกระทงลำหนึ่ง ให้ไปรับชาวพระภูษามาลา สนมพลเรือนกับถ่านเพลิงไปลอยตามรับสั่ง

วันศุกรเดือน ๑๐ แรม ๑๐ ค่ำ ปีจอฉศก พระยาบำเรอภักดิ์ไปเรียนต่อเจ้าพระยาอภัยภูธร ว่าม่านขาวผูกเมรุ ๔ ทิศนั้น ในข้อรับสั่งกรมขุนสุนทรภูเบศร์นั้นหามีไม่ เจ้าพระยาอภัยภูธรว่าในข้อรับสั่งไม่มีแล้วอย่าผูกเลย พระยาบำเรอภักดิ์สั่งว่าให้ทำตามเจ้าพระยาอภัยภูธรสั่ง แต่เปนพนักงารของชาวพระคลังในซ้าย พระคลังในขวา พระคลังวิเศษได้ผูกม่านในเมรุให้จดหมายไว้

๔ เรื่องพระราชทานเพลิงศพ พระบวรญาณมุนี วัดราชบุรณ

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักษมนเทียร รับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า จะชักศพพระบวรญาณมุนี วัดราชบุรณ แต่กุฎีมาลงเรือขนานณสพานวัดราชบุรณ ไปณเมรุวัดสุวรรณารามณวันพฤหัสบดีเดือนยี่ขึ้น ๕ ค่ำ ปีกุญ สัปตศกเวลาย่ำรุ่ง พระสงฆ์สวด ๔ สร้าง ๓๒ รูป พระราชทานฉันเพลเวลาหนึ่ง จะได้มีโขน หุ่น ทิ้งทานต้นกัลปพฤกษ์ ครั้นเวลาบ่ายจะได้พระราชทานเพลิง เวลาค่ำจะได้มีหนัง ๒ โรง ดอกไม้พุ่ม ดอกไม้เพลิงตามธรรมเนียม และเครื่องศพนั้น ให้เอาเครื่องศพพระปัญญาวิสารเถร วัดราชสิทธิ์ ไปตั้งรับศพที่เรือขนานและที่เมรุด้วยนั้น

ให้ชาวพระคลังวิเศษรับเลขต่อพระสัสดี พันพุฒ พันเทพราช ๕๐ คนมาผูกเรือขนาน ๔ ลำ และให้รับเครื่องศพต่อนายมัจฉา หมื่นอาจ ๔ ตำรวจ ช่างเขียน ช่างปั้น ไปตั้งรับศพ สิ่งใดไม่แจ้งให้ถามหมื่นอาจ ๔ ตำรวจ นายมัจฉา ให้เร่งไปรับเลขมาผูกเรือขนานแต่ณวันอังคารเดือนยี่ขึ้น ๓ ค่ำ แลไปรับศพแต่ณวันพุธเดือนยี่ขึ้น ๔ ค่ำ แล้วให้จ่ายผ้าขาวส่งให้สนมพลเรือนให้พอโยงศพ แล้วให้เอาม่านไปกั้นเมรุข้างในยมาศพด้วย

อนึ่งให้พระสัสดีซ้าย พระสัสดีขวา เกณฑ์ราชวัตร ฉัตรเบญจรงค์ ปักรายให้รอบเมรุ แล้วให้กั้นฝาโรงวิเสทของคาว ของหวาน หมากพลูให้มั่นคงจงดีทั้ง ๓ โรง แล้วให้พระสัสดี พันพุฒ พันเทพราช จ่ายเลขให้พระคลังวิเศษสำหรับผูกเรือขนาน ขนเครื่องศพ หามศพ ๕๐ คน ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันอังคารเดือนยี่ขึ้น ๓ ค่ำ

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอาพื้นแสมไปเผาศพ ๑๐๐ ดุ้น เอาแม่ขันไปตั้งน้ำเลี้ยงเพลิงใบหนึ่ง แล้วให้เอาม่านไปกั้นเมรุและเอามู่ลี่ไปกั้นพลับพลาด้วย

อนึ่งให้ทหารในซ้าย ทหารในขวา จัดปี่กลองมลายูไปประโคมศพที่วัดแต่ณวันพุธเดือนยี่ขึ้น ๔ ค่ำ เวลาบ่าย ครั้นรุ่งขึ้นณวันพฤหัสบดีเดือนยี่ขึ้น ๕ ค่ำ ให้ลงเรือขนานประโคมไปถึงเมรุ ให้อยู่กว่าจะพระราชทานเพลิง

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำ ให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์ให้พอสวดพอฉัน แล้วให้ชาว

พระคลังมหาสมบัติเกณฑ์ผลมะกรูด ผลมะนาว ขุนหมื่นเข้าสัมทิ้งทาน ตำรวจรักษาต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้สมุห์ยาญชิจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ กรม เบิกไม้ไผ่ หวาย ต่อชาวพระคลังราชการไปกั้นฝาค้ำใบโรงโขนโรงหุ่น และให้ทำไม้เสียบลูกยันไดขึ้นลงต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้ ๔ ตำรวจและสนมตำรวจนอก ยืมเสลี่ยงงาต่อชาวพระราชยานไปหามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนโปรย ๑ รวม ๓ เสลี่ยง แล้วให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอภิรมย์ไปกั้นพระสงฆ์คัน ๑ แล้วให้จัดตำรวจเวรไปรักษาด้านเมรุคอยห้ามปรามผู้คนอย่าให้เกิดวิวาทซกติกันได้

อนึ่งให้ หมื่นอาจ นายมัจฉา ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างสลักจัดแจงเครื่องศพส่งให้ชาวพระคลังวิเศษไปตั้งรับศพที่เรือและที่เมรุ สิ่งใดขาดให้บอกแก่เจ้าพนักงารให้จัดแจงการให้พร้อม

อนึ่งให้สังฆการี ธรรมการ นิมนต์พระสงฆ์สวดสี่สร้าง ๓๒ รูป รับพระราชทานฉันเพลเวลาหนึ่ง แล้วให้รับเภสัชสวด เภสัชฉัน น้ำชา ยาเสียง ต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์อ่านหนังสือองค์ ๑ ด้วย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการ จ่ายไม้ไผ่ จ่ายหวาย ให้สมุห์ยาญชิจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ ไปกั้นฝา ค้ำใบโรงโขน โรงหุ่นให้พอ

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอไปลาดตระเวนเอาฆ้องไปตีเปนสำคัญอย่าให้เกิดเหตุการณ์ได้ ให้เร่งไปตระเวนแต่ณวันพุธเดือนยี่

ขึ้น ๔ ค่ำ แล้วให้ตัดต้นกล้วย ขุดดินใส่เชิงตะกอนให้พอเผาศพ แล้วให้ตักน้ำใส่แม่ขันเลี้ยงเพลิงด้วย

อนึ่งให้พันจันท์หัวพันมหาดไทยเกณฑ์เรือกัญญา คู่ชัก ๑ คู่ ให้มีเชือกชักจงทุกลำ ให้ไปชักศพให้พร้อมกันแต่ณวันพฤหัสบดีเดือนยี่ขึ้น ๕ ค่ำเวลาเช้า และให้จัดเครื่องเล่นโขนวัน ๑ หุ่นวัน ๑ หนังคืน ๑ สองโรง ดอกไม้พุ่ม เพลิงรธาตามธรรมเนียม แล้วให้ทำสายประทัดผักแคไปเตรียมคอยเผาศพ ๒ สาย

อนึ่งให้ตำรวจวัง ตำรวจหลัง ไปยกสำรับคาวหวาน ถวายพระสงฆ์เพลเวลาหนึ่ง

อนึ่งให้จ่าศาลาเอาเสื่อลวดไปปูศาลาลูกขุนให้พอเลี้ยงขุนนางทั้ง ๒ ศาลา

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารให้แก่วิเสทกลาง วิเสทฉ้อทาน หุงเลี้ยงพระสงฆ์เวลาเพลถัง ๒ ทนาน ขุนนางเข้าขาว ๒ ถัง ขุนหมื่นคนงาร ๕ ถัง ไพร่ชักศพเข้าห่อ ๒๕๐ ห่อ เข้า ๑๕ ถัง ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันอังคารเดือนยี่ขึ้น ๓ ค่ำ

อนึ่งให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วใส่ในโคมแก้วส่งให้หมื่นเทวาทิตย์ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพต่อท่านข้างในไปกับเพลิงด้วยสำรับ ๑

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตย์รับโคมเพลิงต่อมหาดเล็กไป พระราชทานศพตามธรรมเนียม

อนึ่งให้สนมพลเรือนเอาตรางเหล็ก พล้อ ขอ คีม ไปเผาศพ แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำผ้าโยงศพ แล้วให้จัดคนโยง ๑ คนโปรยเข้าตอก ๑ รวม ๒ คน แล้วให้รับพานเข้าตอกซองแว่น ขมิ้น มะกรูด มะพร้าว ต่อวิเสทนอกส่งให้คนโยงศพตามธรรมเนียม แล้วให้รับเครื่องบูชากระบะมุกเชิงต่อท่านเจ้าพนักงารข้างใน ไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ๔ สำรับ กับเทียนสำหรับเครื่อง ๔๐ เล่ม

อนึ่งให้ขุนหมื่นกลาโหมเอาเชือกเอารอกไปติดเพดานเมรุสำหรับชักศพ เครื่องสดด้วย

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องบูชากระบะมุกเชิงส่งให้สนมพลเรือน เชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ๔ สร้าง ๔ สำรับ กับเทียนเครื่องหนักเล่มละ ๑ บาท ๔๐ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปกับเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้วิเสทกลางของคาว ของหวาน แต่งสำรับถวายพระสงฆ์เวลาเพลเวลาหนึ่ง คาวสำรับละสลึง ๓๒ สำรับ หวานสำรับละเฟื้อง ๓๒ สำรับ แล้วให้แต่งสำรับเลี้ยงขุนนาง ขุนหมื่น คนงาร ณวันพฤหัสบดิ เดือนยี่ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาเช้า คาวเอก ๒ สำรับ โท ๒๐ สำรับ ตริ ๓๐ สำรับ หวานเอก ๒ สำรับ โท ๕๐ สำรับ แล้วให้เบิกเข้าสารต่อกรมนามาหุงเลี้ยงพระสงฆ์เพลถัง ๑๒ ทนาน ขุนนางเข้าขาว ๒ ถัง ขุนหมื่นคนงาร ๕ ถัง ให้เร่งเอาไปเข้าโรง (ครัว) แต่ณวันเดือนอ้าย แรม ๑๔ ค่ำ อย่าให้ขาดได้

อนึ่งให้วิเสทนอกแต่งพานเข้าดอก ซองแว่น ขมิ้น มะกรูด มะพร้าว ส่งให้สนมพลเรือนไปโยงศพแต่ณวันพฤหัสบดี เดือนญี่ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาย่ำรุ่งอย่าให้ขาดได้ แล้วให้วิเสทฉ้อทานเบิกเข้าสาร ต่อกรมนา ๑๕ ถัง มาหุงเข้าห่อเลี้ยงไพร่ชักศพ ๒๕๐ ห่อ ให้เร่งไปเลี้ยงแต่ณวันพฤหัสบดี เดือนยี่ ขึ้น ๕ ค่ำ เวลาเช้า

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชอังคาสน์ สวดฉัน น้ำชายาเสียง ส่งให้สังฆการี สนมพลเรือนถวายพระสงฆ์ตามรับสั่ง

๑๐ เรื่องงารศพเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักยมนเทียร รับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เจ้าศรีฟ้าในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ สิ้นชนมชีพ จะได้เชิญศพไปเข้าเมรุที่ประทานเพลิงศพพระองค์เจ้ากล้ายณวัดสระเกศ ณวันอังคารเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ

เมรุสามสร้างพลับพลาฉนวนและที่สรงที่ลงยังคนที่ศรีสำราญ และโรงข้างในแต่งสำรับคาวหวานนั้น รื้อเสียบ้าง ยังบ้าง ชำรุดหักพังไปบ้าง ให้สี่ตำรวจ สนมตำรวจ รับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราช ด้านละ ๑๕ คน ๓ ด้าน ๔๕ คน เบิกไม้ไผ่ จาก หวาย กระแชง ต่อชาวพระคลังราชการ และยืมผ้าขาวต่อพระคลังวิเศษทำขึ้นให้เหมือนอย่างเก่า อย่าให้ขาดแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้เปนอันขาดทีเดียว จงเร่งทำให้แล้วทันกำหนดมานี้เปนการเร็ว

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการจ่ายไม้ไผ่ หวาย จาก กระแชง กับให้คลังวิเศษจ่ายยืมผ้าขาวให้สี่ตำรวจ สนมพลเรือน ให้พอทำเมรุสามสร้าง พลับพลาและฉนวนที่สรงที่ลงยังคนที่ศรีสำราญ และโรงข้างในแต่งสำรับโรงวิเสทของคาวของหวาน ให้พร้อมอย่างการศพพระองค์เจ้ากล้ายนั้น เร่งจ่ายแต่ณวันเดือน ๓ ขึ้น ๑๔ ค่ำเปนการเร็ว

อนึ่งให้พระสัสดีไปกั้นผ้าศาลาเปนโรงวิเสทของคาวของหวาน โรงวิเสทหมากพลู ให้มั่นคงจงดีทั้ง ๓ โรง

อนึ่งให้ชาววังเบิกยืมผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษมาทำม่านผูกด้านละ ๒ ไข ให้พอทั้ง ๔ ด้านเหมือนอย่างศพพระองค์เจ้ากล้าย

อนึ่งให้พันพุฒ พันเทพราช จ่ายเลขให้สนมตำรวจแต่ณวันเดือน ๓ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ไปทำเมรุทำสร้างด้านละ ๑๕ คน ๓ ด้านเปนคน ๔๕ คน ให้เร่งจ่ายเลขให้ทันกำหนดมานี้เปนการเร็วอย่าให้ขาดได้ตามรับสั่ง

๑๑ กำหนดงารเมรุศพเจ้าศรีฟ้า ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักษมนเทียร รับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เจ้าศรีฟ้าในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ สิ้นชนมชีพ จะเชิญศพเข้าสู่วอหามแต่ตำหนักออกประตูช่องกุฎ กระบวรแห่แต่ถนนท้ายสนมเลียวขึ้นไปหน้าจักรวรรดิ ออกถนนเสาชิงช้าเข้าเมรุที่ประทานเพลิงศพพระองค์เจ้ากล้ายณวัดสระเกศ เวลา

พลบค่ำณวันพฤหัสบดี เดือน ๓ แรม ๙ ค่ำ ปีกุญสัปตศก จะเชิญศพเข้าในหว่างเมรุ ๓ สร้าง เวียนขวาไปหาซ้าย ๓ รอบ แล้วเชิญวอศพเข้าเมรุด้านตวันตก ยกขึ้นตั้งบนแท่นแว่นฟ้าจะไว้ศพ พระสงฆ์สวดเวลากลางวันกลางคืนทิศละ ๑๖ รูป ๔ ทิศ ๖๔ รูป ฉันเช้า ฉันเพลมีหนัง ดอกไม้รุ่ง พุ่ม เพลิงรธา ทิ้งทานต้นกัลปพฤกษ์ ครั้นรุ่งขึ้นณวันศุกร์เดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำเวลาบ่ายพระราชทานเพลิงนั้น

ให้สี่ตำรวจ สนมตำรวจเอาห่วงเหล็กสำหรับตามตะเกียงแก้วไปติดเสาเมรุในประธานด้านละ ๓ ห่วง ๔ ต้น ติดเสาพลับพลาที่ข้างหน้าข้างในให้ครบทุกเสา แล้วให้ไปรับเอาแท่นแว่นฟ้าต่อหลวงราชโยธาเทพ ช่างทหารใน ไปตั้งรับวอศพ แล้วให้ทำราวร่มโคมระย้าไปแขวนตรงมุมเมรุ เบิกน้ำมันต่อคลังราชการตามดอกไม้รุ่ง ตรงประตูเมรุวางโคมระย้า ๔ ทิศ แล้วให้รับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราช หามเสลี่ยงพระสงฆ์โยงศพ ๘ คน หามวอศพแต่ตำหนัก ๒๐ คน หามเสลี่ยงคนโยง ๑ เสลี่ยงคนโปรย ๑ สองเสลี่ยง ๑๖ คน รวม ๔๔ คน นุ่งกางเกงริ้วคาดผ้าลายจงทุกคน แต่เสลี่ยงหามพระสงฆ์ ๑ เสลี่ยงหามคนโยง ๑ เสลี่ยงหามคนโปรย ๑ รวม ๓ เสลี่ยงให้ยืมต่อพันเงินชาวพระราชยานชาวพระอภิรมย์ แล้วให้เอาเชือกไปผูกให้รอบเมรุ คลังในจะได้แขวนโคมแล้วให้เอาฐานเครื่องไปตั้งรองเครื่องเบญจาในเมรุ ๑๒ อัน แล้วให้สนมตำรวจเอาฐานปูนไปตั้งรองชั้นแว่นฟ้า สำหรับช่างเขียนเคลือบลาย

ศิลาอ่อนศิลาแก่ แล้วให้ทำแท่นเชิงตะกอนสำหรับพระราชทานเพลิงศพ แล้วให้จัดตำรวจเวรไปรักษาการเมรุ คอยห้ามปรามผู้คนมาดูเล่นอย่าให้เกิดวิวาทแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทิศละ ๑๖ รูป ๔ ทิศ ๖๔ รูป ฉันเช้า ฉันเพล แล้วให้รับเภสัชอังคาสยาเสียงต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์คู่สวดทั้งกลางวันกลางคืน ฉันเช้า ฉันเพล แล้วให้นิมนต์พระสงฆ์อ่านหนังสือโยงศพองค์ ๑ แล้วให้สังฆการี ธรรมการคอยห้ามปรามพระสงฆ์เถรเณรมาดูเล่น อย่าให้เกิดวิวาทแต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้

อนึ่งให้ปลัดกรมในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ จัดพานเข้าตอก ซองแว่น ขมิ้นตำ มะพร้าวแก้ว ส่งให้สนมพลเรือน ๆ จะได้ส่งให้ชาวพระมาลาภูษาไปโยงศพและชำระศพด้วย

อนึ่งให้พระราชมานู คนไม่พอให้ไปรับเอาเลขต่อพันพุฒพันเทพราชมาจัด กลองชนะ ปี่ ๑ กลอง ๕ คู่ ๑๐ คน รวม ๑๑ คน แตรงอน ๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ ๑๐ คน สังข์ ๑ รวม ๑๑ คน ใส่หมวกแดงเสื้อแดง ๒๒ คนไปแห่ศพแต่ตำหนักถึงเมรุ แล้วให้อยู่ประโคมศพกว่าจะพระราชทานเพลิงแล้ว

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษา จัดคนโยง คนโปรยเข้าตอก แล้วให้รับพานเข้าตอก ซองแว่น ขมิ้นมะกรูดตำ มะพร้าวแก้ว ต่อสนมพลเรือนไปโยงศพและชำระศพ แล้วให้ผูกผ้าสดปักรณ์ติดกับศพ แลให้เชิญกลดไปกั้นคันหนึ่ง กับให้รับผ้าชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อนต่อชาวพระคลังวิเศษ แล้วให้จัดแจงเผาศพตามธรรมเนียม

อนึ่งให้สนมพลเรือนเอาพานแว่นฟ้าไปตั้งบนเตียงที่สนมตำรวจตั้ง รับผ้าสดับปกรณ์ใบหนึ่ง แล้วให้รับกระบะมุกเชิง และเชิงเทียนเชิงธูป ต่อท่านข้างใน แล้วรับเทียนรับธูปต่อปลัดกรมไปตั้งบูชาพระธรรมสวด ๔ ทิศ ๆ ละสำรับ เปนเครื่องวันละ ๔ สำรับ กับเทียนดูหนังสือ หนักเล่มละ ๔ บาทตามวันเดือน ๓ แรม ๙ ค่ำ ๑๖ เล่ม ตามวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ ๘ เล่ม รวม ๒๔ เล่ม และเทียนประจำเครื่องเล่มละบาท ตามวันเดือน ๓ แรม ๙ ค่ำ ๔ สำรับ ๘๐ เล่ม ตามวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ ๒ สำรับ ๔๐ เล่ม รวม ๑๒๐ เล่ม เทียนไชยหนักเล่มละบาท ตาม ๒ คืน ๒๐ เล่ม เทียนโคมหนักเล่มละ ๖ สลึงรอบเมรุ ๑๒ ใบ ตาม ๒ คืน ๒๔ เล่ม แล้วให้เอาเสื่อ พรม ม่าน ไปแต่งที่ข้างใน ให้เบิกน้ำมันต่อชาวพระคลังราชการ ตามตะเกียงแก้วที่ชาวคลังพิมานอากาศเอาไปใส่ที่เสาเมรุในประธาน ๔ ทิศ ๑๒ ใบ ใส่พลับพลาที่ข้างหน้าข้างในทุกเสาให้พอทั้ง ๒ คืน แล้วให้ยกน้ำชาต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์กลางวันกลางคืน แล้วให้รับพานเข้าตอก ซองแว่น ขมิ้นตำ มะกรูดตำ มะพร้าวแก้ว ต่อปลัดกรมในเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปส่งช่างเขียนปรุกระดาษปล้องอ้อย ปิดส่งให้ชาวพระมาลาภูษาไปโยงศพ แล้วให้เบิกทองน้ำตกูต่อชาวพระคลังในซ้ายยืดเสาเหล็กตรางเหล็ก พล้อ ขอ คีม เอาเสาเอาตรางตั้งบนเชิงตะกอนรองรับหีบศพ แล้วเอาหยวกกล้วยวางบนตรางเหล็ก เพดานที่ติดกับปลายเสาเหล็กนั้นสำหรับประทานเพลิงศพ

อนึ่งให้ตำรวจหลัง ตำรวจวังยกสำรับคาวหวานถวายพระสงฆ์ เวลาเช้า เวลาเพล

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาม่าน เอาอาสนะไปแต่งที่ถวายพระสงฆ์ ให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์ สวด ฉันเช้า ฉันเพลให้พอ

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเสทจ่ายผ้าขาวให้แก่ชาวพระมาลาภูษา สำหรับชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อน สำหรับขี้ครุปยาว ๓ แขนท่อน ๑ สำหรับห่ออัฐิท่อน ๑ สำหรับห่อถ่านเพลิงท่อน ๑ สนมพลเรือนจะได้ส่งให้ชาวพระมาลาภูษาไปโยงศพ แล้วให้ชาวพระคลังวิเศษในซ้าย ในขวาเอามู่ลี่ไปกั้นพลับพลาที่ข้างใน และเอาโคมเขาแพะไปแขวนรอบเมรุ ๘ ใบ แล้วให้เอาท่อนสน ท่อนสัก ท่อนกรักขี พื้นแสมรอน ๑๐๐ ดุ้นขี้ดทองน้ำตกู สำหรับเปนพื้นพระราชทานเพลิง แล้วให้เอาแม่ขันสาครไปตั้งน้ำเลี้ยง เมื่อประทานเพลิงศพคู่ ๑

อนึ่งให้ช่างเขียน ช่างบัน ช่างสลัก เอาเครื่องศพที่ทำอยู่ที่วังไปตั้งประดับศพที่เมรุ แล้วให้เอารูปเทวดาถือดอกบัวกระดาษไปตั้งรับผ้าสดับปกรณ์ แล้วให้ไปเขียนฐานปูนสำหรับตั้งแท่นแว่นฟ้าเคลือบเช่นศิลาอ่อน ศิลาแก่ และให้รับเอาผ้าขาวต่อสนมปรุกระดาษขี้ดปล้องอ้อยแลส่งสนมโยงศพด้วย

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารให้วิเสทกลางหุงถวายพระสงฆ์ ๓ เวลา ๗ ถัง เลี้ยงขุนหมื่นคนงาร ๔ ถัง เลี้ยงคนประจำการ ๑๐ ถัง เร่งจ่ายแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๘ ค่ำ

อนึ่งให้พระสัสดีซ้ายขวา เกณฑ์ราชวัตรฉัตรเบญจรงค์ไปปักราย ล้อมรอบ ๓ สร้าง แล้วให้ก่อเตาหุงเข้าให้วิเสทของคาวของหวานด้วย

อนึ่งให้สมุห์บาญชีจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ กรมไปปลูกต้นกัลปพฤกษ์ สำหรับทิ้งทาน และให้มีบันไดขึ้นต้นกัลปพฤกษ์ กับไม้เสียบลูก ให้พร้อมทั้ง ๔ ต้น

อนึ่งให้พันจันท์หัวพันมหาดไทยจัดหนังเล่นคืนละ ๒ โรง แล้วจัด ดอกไม้รุ่ง พุ่มเพลิงรธาตามสมควร แล้วให้ทำชนวนสายผักแคสำหรับ ล่ามประทานเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสื่อไปปูบนฐานก่อรองแท่นแว่นฟ้า เสื่ออ่อน ๔ ผืน ปูในเมรุและเฉลียงเมรุกับพลับพลาที่ข้างหน้า ที่ ขุนนางเฝ้าใช้เสื่อลวดเต็ม ให้จ่ายน้ำมันให้ ๔ ตำรวจตามโคมระย้า ๔ ทิศ เมรุ กับจ่ายน้ำมันให้สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วในเมรุ ๑๒ ใบ พลับ พลาข้างหน้าข้างในให้พอ ๒ คืน

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอเอาฆ้องไปตีลาดตระเวนทั้ง เวลากลางวันกลางคืน อย่าให้เกิดเหตุการณ์ได้ ให้ตระเวนไปกว่าจะ แล้วการศพ แล้วให้ตัดต้นกล้วยขุดดินใส่แท่นเชิงตะกอนให้พอ แลให้ เอาหม้อทนนใหญ่ใหม่ดีใส่น้ำไปตั้ง ๔ มุมเมรุสำหรับชุบผ้าดับเพลิง แล้ว ให้ทำสพานข้างโรงแห่ง ๑ สพานข้ามไปเมรุแห่ง ๑ รวม ๒ สพานๆ นั้นให้เอากระดานเรียบกว้างได้ ๖ ศอก ให้ผูกกระหนาบกระดานให้แน่น มั่นคงดี สำหรับคนจะแห่ศพไปอย่าให้เปนอันตรายแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

ให้เร่งไปทำให้แล้วทั้ง ๒ สพานแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำ แล้วให้ไปขุดดินถมในเมรุก่อเป่นฐาน ถ้าไม่แจ้งให้ถามสนมตำรวจ ให้เร่งไปขุดให้แล้วทันกำหนดณวันเดือน ๓ แรม ๕ ค่ำ

อนึ่งให้หลวงราชโยธาเทพช่างทหารใน ส่งแท่นแว่นฟ้าให้สนมตำรวจไปตั้งรับวอศพในเมรุ แล้วให้ไปจัดแจงดูแลในการทำเมรุทำสร้างทำพลับพลาด้วย

อนึ่งให้ชาวพระอภิรมย์เชิญเครื่องติพิมพ์หน้าหลังสำรับ ๑ คนไม่พอให้ไปรับเอาเลขล้อมวังต่อพันพุฒ พันเทพราช มาเชิญเครื่องติพิมพ์นุ่งกางเกงริ้ว ใส่เสื้อมัสหรู่ คาดผ้าเจ็ดสี ๑๗ คน ให้ไปเตรียมแห่แต่ตำหนักออกไปเมรุ แล้วให้เอาเครื่องติพิมพ์เข้าตั้งประดับศพในเมรุ๑๒คัน

อนึ่งให้พันพุฒ พันเทพราช จ่ายเลขให้ ๔ ตำรวจหามเสลี่ยงพระสงฆ์ ๘ คน จ่ายเลขให้สนมตำรวจหามวอศพ ๒๐ คน หามเสลี่ยงโยง ๘ คน หามเสลี่ยงโปรย ๘ คนรวม ๑๖ รวมทั้งสิ้น ๔๔ คน จ่ายเลขให้ล้อมวังและชาวอภิรมย์ถือเครื่องติพิมพ์ ๑๗ คน จ่ายเลขให้พระราชมานูญ กลองชนะ ๒๑ แตรสังข์ ๑ รวม ๗๕ คน ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๘ ค่ำเวลาบ่าย

อนึ่งถ้าไม่เสด็จ ให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงไปส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วใส่ในโคมแก้วส่งให้หมื่นเทวาทิตย์ไปประทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพต่อท่านข้างในไปกับเพลิงสำรับ ๑

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตย์รับโคมเพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานศพเหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้หัวป่าพ่อครัวรับเครื่องน้ำชาต่อวิเสทหมาก พลู ต้ม ถวายพระสงฆ์คู่สวดทั้งเวลากลางวันกลางคืน

อนึ่งให้พระแก้วพระคลังสวนนายระวาง เก็บผลมะกรูด ผลมะนาวสำหรับเข้าส้มทิ้งทาน ๑๕๐๐ ใบ เอาไปส่งให้ปลัดกรมในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๘ ค่ำให้ทันกำหนด

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องประทานเพลิง ส่งให้มหาดเล็กไปพระราชทานศพเมื่อวันพระราชทานเพลิงสำรับ ๑

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาถ้วยแก้วไปใส่ห่วงที่ ๔ ตำรวจและสนมตำรวจติดเสาเมรุในประธานด้านละ ๓ ใบ ๔ ด้าน ๑๒ ใบ ติดเสาพลับพลาที่ข้างหน้าข้างในให้พอทุกเสาสำหรับตามน้ำมัน ให้เร่งเอาถ้วยแก้วไปใส่แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๙ ค่ำเวลาเช้าตามรับสั่ง

๑๒ เรื่องพระราชทานเพลิงศพเจ้าเพ็ชร์หิง

ปีกุญ จ.ศ. ๑๑๗๗ (พ.ศ. ๒๓๕๘)

ด้วยพระยารักษมนเทียรรับพระราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ สั่งว่า เมรุซึ่งประทานเพลิงศพเจ้าศรีฟ้าที่วัดสระเกศนั้นให้เจ้าพนักงารรักษาไว้ ให้พร้อมจงทุกพนักงารอย่าให้ชำรุดหักพังแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เปนอันขาดทีเดียว ด้วยเจ้าเพ็ชร์หิงสิ้นชนมชีพพระราชทาน

หิบขีดทองทิบใส่ศพไว้ ณวันเสาร์เดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ ปีกุญสัปตศก เพลาพลบค่ำจะเชิญศพเข้าสู่วอ หามแห่แต่บ้านริมวัดพระโตออกถนนเสาชิงช้าข้ามสพานไปเข้าเมรุที่ประทานเพลิงศพเจ้าศรีฟ้านั้น จะเชิญศพเข้าวางสามสร้างเวียนขวาไปหาซ้าย ๓ รอบ แล้วเชิญวอศพเข้าเมรุด้านตวันตกยกขึ้นตั้งบนแท่นแว่นฟ้าจะไว้ศพ พระสงฆ์สวดเพลากลางวัน ๔ กลางคืน ๔ สามสร้าง ๓๒ รูป ฉันเช้าฉันเพล มีหนังดอกไม้รุ่งพุ่มเพลิงระธา ครั้นรุ่งขึ้นณวันเดือน ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาย่ายจะได้พระราชทานเพลิงแลทิ้งทานต้นกัลปพฤกษ์ แล้วสุมธาตุไว้ พระสงฆ์สวดแต่สามสร้าง ๑๖ รูป รุ่งขึ้นณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาเช้าพระสงฆ์คู่สวดรับพระราชทานฉัน ปกรูปแล้วจะได้เชิญอัฐีถ่านเพลิงตั้งบนเสลี่ยงงาลงเรือศรีไปลอยวัดประทุมคงคานั้น

ให้ ๔ ตำรวจ สนมตำรวจนอก ยืมเสลี่ยงงาต่อชาวพระราชยานไปหามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนปรายเข้าตอก ๑ รวม ๓ เสลี่ยง แล้วให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอภิรมย์ไปกั้นพระสงฆ์คันหนึ่ง แต่คนนั้นให้ไปรับต่อพันพุฒ พันเทพราช หามเสลี่ยง ๒๔ คน ให้นุ่งกางเกงขาวคาดผ้าลาย แล้วให้เอาเชือกไปผูกขึงให้รอบเมรุ คลังในซ้ายจะได้แขวนโคมแล้วให้สนมตำรวจนอกทำแท่นเชิงตะกอนสำหรับเผาศพอันหนึ่ง แลให้ ๘ ตำรวจยืมวอศพต่อปลัดกรมในเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ ให้รับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราช ไปหามวอศพ ๒๐ คน ไปถือโคมลูกฟัก ๘๐ คน แต่คนหามวอศพนั้นให้นุ่งกางเกงริ้วคาดผ้าลายจงทุกคน

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวดพระอภิธรรมทิศละ ๘ รูป ๔ ทิศ ๓๒ รูป ฉันเช้าฉันเพล แล้วให้รับเภสัชอังคาส สวด ฉัน น้ำชา ยาเสียงต่อวิเสทหมากพลูถวายพระสงฆ์ ให้นิมนต์พระสงฆ์อ่านหนังสือโยงศพองค์ ๑ แล้วให้สังฆการีธรรมการคอยห้ามปรามพระสงฆ์เถรเณรอย่าให้มาดูเล่นลุ่มเล่าให้เกิดวิวาทกันแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษให้พอทำผ้าชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อน ทำผ้าปกรูป ๓ แขนท่อน ๑ ห่ออัฐิถ่านเพลิงท่อน ๑ แล้วให้จัดแจงเผาศพแลแปรรูป ห่ออัฐิถ่านเพลิงตั้งบนพานแว่นฟ้าเชิญขึ้นบนเสลี่ยงงา ชาวพระราชยานหามไปลงเรือศรีไปลอยหน้าวัดประทุมคงคา ให้จัดคนโยง ๑ คนปรายเข้าตอก ๑ รวม ๒ คน

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องบูชากระบะมุกเชิงต่อท่านพนักงารข้างในไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ณวันเดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ ๔ ทิศ ๆ ละสำรับเปนเครื่อง ๔ สำรับ แรม ๑๒ ค่ำ ๒ ทิศ ๆ ละสำรับเปนเครื่อง ๒ สำรับ กับเทียนดูหนังสือหนักเล่มละ ๔ บาท สวด ๒ คืน ๒๔ เล่ม แลเทียนสำหรับเครื่องหนักเล่มละบาท ตาม ๒ คืน ๒ วัน ๙๖ เล่ม เทียนโคมเล่มละ ๖ สลึง โคมรอบเมรุ ๒ คืน ๖๔ เล่ม โคมแห่ ๑๔๐ รวม ๒๐๔ เล่ม แล้วให้เอาเสื่อ พรม ม่านไปแต่งที่ข้างใน และให้รับซองทอง แว่น พานเข้าตอก มีดหมาก หวี มะพร้าวแก้ว ขมิ้นตำ มะกรูดตำ ต่อวิเสทนอกส่งให้ชาวพระมาลาภูษา ๆ

จะได้ส่งให้คนโยงศพ คนปรายเข้าตอก และจะได้ชำระศพ แล้วให้เอาพานแว่นฟ้าไปรับผ้าโยงศพในเมรุ กับให้ส่งพานแว่นฟ้าให้ชาวพระมาลาภูษารับห่ออัฐิถ่านเพลิง ลงเรือศรีไปลอยณวัดประทุมคงคา แล้วให้ยกน้ำชาต่อหัวป่าพ่อครัวถวายพระสงฆ์คู่สวดเพลากลางวันกลางคืน แล้วให้เอาตราง พล้อ ขอ คีม ปีดกระดาษทองน้ำตะกู ไปเผาศพ แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปส่งให้ช่างเขียนปรุกระดาษปีดเปนปล้องอ้อย แล้วรับไปส่งให้ชาวพระมาลาภูษาสำหรับโยงศพ ๒ สาย แลให้เบิกน้ำมันต่อชาวพระคลังราชการ ไปตามตะเกียงแก้วในเมรุ ๔ ด้าน ๑๒ ใบ แลที่พลับพลาข้างหน้าข้างในให้พอทั้งสองคืน แลให้จ่ายเทียนสำหรับตามโคมแห่ ๑๕๐ ใบ เทียนตามสองฟาก ๒๘๐ เล่ม

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษ จ่ายผ้าให้แก่ ชาวพระมาลาภูษาทำผ้าชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อน ปกรูปยาว ๓ แขนท่อน ๑ ห่ออัฐิท่อน ๑ ห่อถ่านเพลิงท่อน ๑ ให้แก่สนมพลเรือนไปทำผ้าโยงศพพับ ๑ แล้วให้เอาม่านไปกั้นเมรุข้างในยมาศพ แล้วจัดเครื่องไทยทานถวายพระสงฆ์คู่สวด แลให้ชาวพระคลังในซ้ายขวาจัดเอา สน สัก กรักขี พื้นแสมรอน ๑๐๐ ดุ้น ปีดทองน้ำตะกูไปเผาศพ แล้วให้เอาม่านไปกั้นเมรุข้างในยมาศพ แล้วให้เอาโคมเขาแพะไปแขวนรอบเมรุ ๘ ใบ กับให้เอามู่ลี่ไปกั้นพลับพลาที่ข้างใน แลให้เอาแม่ขันสาครไปตั้งน้ำเลี้ยงเพลิงด้วยคู่ ๑

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้ง ให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาอาสนะไปแต่งที่ให้พอพระสงฆ์สวดฉัน แล้วให้ชาว

พระคลังมหาสมบัติ เกณฑ์ผลมะกรูดมะนาว เกณฑ์ขุนหมื่นเข้าส้มทิ้งทาน ตำรวจรักษาต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อมวันละ ๔ ต้น

อนึ่งให้นายนิตย์นายชิตผูกเรือศรีมีม่านทองลำหนึ่ง แล้วให้รับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราช มาบรรจุเรือให้ครบกระทง แล้วให้ถอยไปประทับรับอัฐิถ่านเพลิงณเมรุวัดสระเกศ แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาย่ำฆ้องรุ่ง จะได้ไปลอยหน้าวัดประทุมคงคาด้วย

อนึ่งให้ หัวป่า พ่อครัวรับเครื่องน้ำชา ต่อวิเสทหมากพลูต้มน้ำถวายพระสงฆ์ให้พอ

อนึ่งให้กรมพระนครบาล จัดหม้อทนนใหญ่ที่ใหม่สนิทดีใส่น้ำไปตั้ง ๔ มุมเมรุสำหรับชุบน้ำดับเพลิง แลให้ขุดดิน ตัดต้นกล้วย สำหรับแท่นประทานเพลิงเผาศพ แลให้จัดนายอำเภอเอาฆ้องไปตีลาดตระเวนเพลากลางวันกลางคืน ให้เร่งไปตระเวนแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ ไปจนกว่าจะพระราชทานเพลิง

อนึ่งให้สมุห์ญาณชีจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ ปลูกต้นกัลปพฤกษ์ ๔ ต้น แล้วให้ทำบันไดขึ้นต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อม

อนึ่งให้ชาวพระราชยาน จัดคนหามพร้อม ทั้งเสลี่ยงงาออกไปรับอัฐิถ่านเพลิงณเมรุวัดสระเกศ เชิญลงเรือศรีแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระอภิรมย์เชิญเครื่องตีพิมพ์หน้า หลัง สำรับหนึ่ง คนไม่พอให้รับเอาเลขล้อมวังต่อพันพุฒไปเชิญเครื่อง ให้นุ่งกางเกงริ้ว

ใส่เสื้อมัสหร่ศาดผ้าเจ็ดสี ๑๗ คน ครั้นเชิญศพเข้าในเมรุแล้วให้เคลื่อนเข้าไปตั้งกับเชิงที่ ๔ ตำรวจตั้ง ๑๒ อันล้อมฐานแท่นแว่นฟ้านั้น

อนึ่ง ให้ปลัดกรมในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ ยืมวอศพ เจ้าศรีฟ้า ให้สนมตำรวจยืมโคมฉัตร ๑๖๐ ใบให้ผู้ตามแห่ด้วย

อนึ่งให้พระราชมานูรับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราชไปจัดปี่ ๑ กลองชนะ ๕ คู่ แตรงอน ๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ สังข์ ๑ รวม ๒๒ คน ให้ใส่เสื้อแดงหมวกแดงไปแห่ศพ ครั้นถึงที่แล้วให้อยู่ประโคมศพกว่าจะพระราชทานเพลิง แล้วให้จัดปี่ ๑ กลองชนะ ๓ คู่ แตรงอน ๔ สังข์ ๑ รวม ๑๒ คน ลงเรือประโคมไปลอยอัฐิถ่านเพลิงณวัดประทุมคงคา

อนึ่งให้พันจันท์หัวพันมหาดไทยจัดหนังไปเล่นคืนละ ๒ โรง แล้วให้จัดดอกไม้รุ่ง พุ่มเพลิงระธาตามสมควร แล้วให้ทำประทัดสายผักแคสำหรับพระราชทานเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสื่อไปปูบนฐานก่อรองแท่นแว่นฟ้าเสื่ออ่อน ๔ ผืน ไปปูในเมรุแลฉะเลียงเมรุแลพลับพลาที่ข้างหน้า แลที่ขุนนางเฝ้าด้วยเสื่อลวดให้เต็ม แลให้จ่ายน้ำมันให้แก่ ๔ ตำรวจตามโคมระย้าทั้ง ๔ ทิศ ให้แก่สนมพลเรือนตามตะเกียงแก้วในเมรุทิศละ ๓ ใบ ๔ ทิศ รวม ๑๒ ใบ ที่พลับพลาข้างหน้าข้างในให้พอ ๒ คืน

อนึ่งให้ตำรวจหลังตำรวจวังไปยกสำรับถวายพระสงฆ์เพลาเช้า เพลทั้ง ๒ วัน

อนึ่งให้ชาวพระคลังพิมานอากาศเอาตะเกียงแก้วไปใส่ห่วงตะเกียงที่เมรุ ๔ ทิศ ๑๒ ใบ ที่พลับพลาข้างหน้าข้างในให้ครบทุกห่วง

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารให้แก่วิเสทกลางหุงถวายพระสงฆ์ ๕ ถัง ขุนนาง ๓ ถัง คนงาร ๑๐ ถัง รวม ๑๘ ถัง ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้พันพุฒ พันเทพราช จัดนาย ๑ ไพร่ ๖๐ คน ไปรับเอาโคมฉัตร จามร ๖๐ คัน ต่อปลัดกรมในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนอิศรานุรักษ์ไปแห่ศพ แล้วให้จ่ายเลขให้แก่ ๔ ตำรวจหามเสลี่ยงพระสงฆ์ ๑ หามวอศพโยง ๑ คนโปรย ๑ เปน ๓ เสลี่ยง คน ๒๔ คน ให้แก่สนมตำรวจถือโคมแห่ ๘๐ คน ให้แก่ชาวพระอภิรมย์เลขล้อมวังเชิญเครื่องติพิมพ์ ๑๗ คน ให้เร่งจ่ายให้แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ เพลาบ่ายแล้วให้จ่ายเลขให้นายนิตย์ นายชิต บรรจุเรือศรีลำหนึ่ง ให้ครบกะทงสำหรับเอาอัฐิถ่านเพลิงไปลอยณวัดประทุมคงคา ณวันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาเช้า ให้เร่งจ่ายแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาบ่าย

อนึ่งให้ช่างเขียนเอารูปเทวดา ถือ ดอกบัว กระดาษ รับ ผ้าโยงสำหรับพระสงฆ์ถือสดัปกรณ์ แล้วให้จัดแจงเครื่องศพจงพร้อม

อนึ่งถ้าไม่เสด็จ ให้กรมแสงเอาหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ฯ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วให้ใส่โคมแก้วส่งให้หมื่นเทวาทิตย์ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้รับเครื่องประทานศพต่อท่านข้างในไปพระราชทานเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตย์รับหน้าเพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานศพเหมือนอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องบูชากระบะมุกเชิงส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด ณวันเดือน ๓ ขึ้น ๒ ค่ำ ๔ ทิศ ๆ ละสำรับเปนเครื่อง ๔ สำรับ ขึ้น ๓ ค่ำ ๒ ทิศ ๆ ละสำรับเปนเครื่อง ๒ สำรับ กับเทียนดูหนังสือหนักเลมละ ๔ บาท สวด ๒ คืน ๒๔ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องหนักเล่มละบาท ตาม ๒ วัน ๒ คืน ๙๖ เล่ม เทียนโคมหนักเล่มละ ๖ สลึง ตามโคมรอบเมรุ ๒ คืน ๖๔ เล่ม ตามโคมแห่สองผลัด ๒๘๐ เล่ม รวม ๓๕๕ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานศพส่งให้มหาดเล็กไปพระราชทานเพลิงสำรับ ๑

อนึ่งให้วิเสทกลางของคาวของหวานแต่งสำรับถวายพระสงฆ์สวด ณวันเดือน ๓ แรม ๑๒ ค่ำ เช้า ๓๒ สำรับ เพล ๓๒ สำรับ แรม ๑๓ ค่ำ เช้า ๑๖ สำรับ รวม ๘๐ สำรับ สำรับคาวสำรับละสลึง สำรับหวานสำรับละเฟื้อง แล้วให้มีสำรับเลี้ยงขุนนาง เลี้ยงคนงารประจำการ วันเดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำเย็น คาวโท ๕ สำรับคาวตรี ๑๐ สำรับ หวานโท ๑๕ สำรับ วันเดือน ๓ แรม ๗ ค่ำเช้า คาวโท ๒๐ สำรับ คาวตรี ๓๐ สำรับ หวานโท ๕๐ สำรับ วันเดือน ๓ แรม ๑๓ ค่ำเย็น คาวโท ๑๕ สำรับ คาวตรี ๒๐ สำรับ หวานโท ๓๕ สำรับ แรม ๑๓ ค่ำ เช้า คาวโท ๑๕ สำรับ คาวตรี ๒๕ สำรับ หวานโท ๔๐ สำรับ แล้วให้เบิกเข้าสารต่อกรมนามาหุงถวายพระสงฆ์ ๓ เพลา ๕ ถัง หุงเลี้ยงขุนนางเข้าขาว

๓ ถัง หุงเลี้ยงคนงารประจำการเข้ากลาง ๑๐ ถัง รวม ๑๗ ถัง ให้เร่งส่งไปเข้าโรงแต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๐ ค่ำ

อนึ่งให้วิเสทนอกจัดซองทองแว่น พานเข้าตอก มีดมาก หวีมะพร้าวแก้ว ขมิ้นตำ มะกรูดตำ ส่งให้แก่สนมพลเรือน ๆ จะได้ส่งให้ชาวพระมาลาภูษาไปโยง ไปชำระศพ ให้ส่งให้แต่ณวันเดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ เพลาเช้า

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูแต่งเภสัชอังคาสน์ สวด ฉัน เช้า เพลน้ำชายาเสียงส่งให้สังฆการีไปถวายพระสงฆ์ แล้วให้จัดเครื่องน้ำชาส่งให้หัวป่าพ่อครัวไปต้มถวายพระสงฆ์ ให้เร่งส่งไปเข้าโรงณวันจันทร์เดือน ๓ แรม ๑๑ ค่ำ เพลาเช้าอย่าให้ขาดได้ตามรับสั่ง

สำรับพระสงฆ์เช้า ๓ เพลา เพล ๓ เพลา คาว ๘๐ ถาด หวาน ๘๐ ถาด ๗ ตำลึง ๒ บาท สำรับคฤหัสถ์ คาวโท ๕๕ ถาด คาวตรี ๙๕ ถาด รวม ๑๕๐ ถาด ๖ ตำลึง ๒ บาท ๒ สลึงเฟื้อง หวานโท ๑๕๐ ถาด ๔ ตำลึงบาท ๒ สลึง รวม ๑๑ ตำลึงเฟื้อง รวมทั้งสิ้นเงิน ๑๗ ตำลึง ๒ บาทเฟื้อง

กระบวรแห่ศพเจ้าเพ็ชร์หิงเครื่องสูงหน้าหลังสำรับหนึ่ง ๑๖ กลองชนะ ปี่ ๑ กลอง ๕ คู่ ๑๐ รวม ๑๑ แตรงอน ๓ คู่ แตรฝรั่ง ๒ คู่ สังข์ ๑ รวม ๑๑ โคมลูกพัก ๘ กรม ๘๐ จามร ๖๐ รวม ๑๕๐ หามฉัตรหามวอศพ ๒๐ หามเสลี่ยง ๓ คู่ ๒๔ รวม ๔๔ รวมทั้งสิ้น ๒๒๒ คน

๑๓ เรื่องพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้ากลิ่น

ปีขาล จ.ศ. ๑๑๘๐ (พ.ศ. ๒๓๖๑)

ด้วยพระยาธรมาฯรับพระราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้ากลิ่นในกรมพระราชวังบวรฯ ซึ่งล่วงไปก่อนนั้น บัดนี้สิ้นพระชนม์แล้ว กำหนดจะได้เชิญพระศพใส่วอหามแต่พระที่นั่งทรงธรรมไปลงเรือศรีเขียนลายณท่าช้าง ชักไปณเมรุปรำวัดสมอแครง ณวันแรม ๑๒ ค่ำเดือน ๔ ปีขาลสัมฤทธิศก เพลาเช้า ครั้นพระศพถึงเมรุแล้วพระสงฆ์จะได้สวดสองสร้าง ๒๕ รูป รับพระราชทานฉันเช้า เพล ทิ้งทานต้นกัลปพฤกษ์ ครั้นเพลาบ่ายจะได้พระราชทานเพลิง เพลาค่ำสุมธาตุไว้ พระสงฆ์สวดอยู่คืนหนึ่ง มีหนังดอกไม้รุ่ง พุ่มเพลิงรธา ครั้นรุ่งขึ้นณวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้าพระสงฆ์คู่สวดรับพระราชทานฉันปกรูปแล้ว จะได้เชิญอังคารลงเรือศรีเขียนลายไปลอยหน้าวัดประทุมคงคานั้น

ให้นายนิตย์ นายชิตรับเลขต่อพันพุฒ พันเทพราช มาบรรจุผีพายให้ครบกระทง แล้วให้ดาดหลังคาผูกม่านทองให้มีพนักข้างหลังให้พร้อม ถอยไปประทับรับพระศพณท่าช้าง ณวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ เพลาย่ำฆ้องรุ่ง ครั้นรุ่งขึ้นณวัน แรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้า ให้เอาเรือศรีเขียนลายไปรับอังคารณเมรุ ไปลอยหน้าวัดประทุมคงคาด้วย

อนึ่งให้สนมตำรวจนอกทำเมรุปรำรับพระศพ ให้มีเพดานผ้าขาวสูงต่ำกว้างแคบพอสมควร ถ้าไม่แจ้งให้ถามหมื่นวาด นายเนียม นายมัจฉา

แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเสทไปทำเพดานให้พอ ครั้นแล้วให้เอาผ้าเพดานส่งคืนชาวคลังวิเศษ แต่ในปรำนั้นให้ยกพื้นเปนฐานปูนสูงศอกคืบสำหรับรองแท่นรับวอพระศพ แล้วจะได้เปนเชิงตะกอนพระราชทานเพลิง แลให้รับแท่นต่อหมื่นวาด นายเนียม นายมัจฉา ไปตั้งบนฐานปูนรับพระศพในเมรุปรำด้วย แล้วให้เอาวอที่รถประเทียบแล มารับเอาผ้าม่านผ้าหลังคาต่อชาวพระราชยานไปผูกไปคาดวอ แล้วให้เอาวอไปรับพระศพหามลงเรือศรีหามขึ้นที่เมรุด้วย แล้วให้ ๔ ตำรวจสนมตำรวจนอกยืมเสลี่ยงงาต่อชาวพระราชยานไปหามพระสงฆ์ คนโยงศพ คนปรายเข้าตอก ๓ เสลี่ยง แล้วให้ทำฉนวนน้ำประจำท่าข้างหน้าข้างในทศรีสำราญด้วย แลให้ยืมสัปทนต่อชาวพระอภิรมย์ไปกั้นให้พระสงฆ์คันหนึ่ง แล้วให้เอาฐานเครื่องสูงไปตั้งประดับพระศพในเมรุปรำ ๑๒ ฐาน แลให้เอาเชือกไปผูกขึงให้รอบเมรุข้างในจะได้แขวนโคม

อนึ่งให้ชาวพระคลังศุภรัตเอาอาสนะไปตั้งที่พระสงฆ์ให้พอสวดฉัน แล้วให้เอาร่มดอกไม้รุ่งไปปัก ๒ ร่ม

อนึ่งให้ชาวพระคลังวิเศษจ่ายผ้าขาวให้สนมพลเรือนทำผ้าโยงศพพับ ๑ ทำถุงอังคารท่อน ๑ ทำถุงเล็กใส่ก้อนศิลาขาว ๓ ท่อน แดง ๓ ท่อน แลให้ชาวพระมาลาภูษาทำผ้าปกรูปยาว ๓ แขนท่อน ๑ ทำผ้าชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อน ทำผ้าห่ออัฐิถ่านเพลิง ๓ แขนท่อน ๑ แลจ่ายให้ชาววังทำม่านเมรุปรำ ๔ ทิศ ให้สนมตำรวจนอกทำเพดานเมรุแล้วเรียกเอาคืน

อนึ่งให้ชาวพระคลังในซ้ายเอา สน จันทน์ กรักขี พื้นแสมรอน ๑๐๐ คุ้น ไปพระราชทานเพลิง แล้วให้เอาแม่ขันไปตั้งเลี้ยงเพลิง ให้เอามู่ลี่ไปกั้นเปนที่ข้างใน ให้เอาโคมเขาแพะแขวน ๘ ใบ แล้วให้เอาแม่ขันมีหู ๒ ข้างแลได้เข็ดหนึ่งสำหรับผูกหูขันลอยอังคารด้วย แล้วให้ชาวพระคลังใน ซ้าย ขวา ชาวพระคลังวิเศษ เอาม่านไปกั้นเมรุข้างในยมาพระศพ แล้วให้จ่ายกระดาษสีให้ช่างเขียนให้พอปิดแท่นลาย กระดาษรองวอพระศพ

อนึ่งให้ชาวพระคลังมหาสมบัติเอากระโถนขันน้ำไปตั้งถวายพระสงฆ์ให้พอสวดฉัน แล้วให้เกณฑ์ผลมะกรูดมะนาวขุนหมื่นเข้าส้มทิ้งทาน ตำรวจรักษาต้นกัลปพฤกษ์ให้พร้อม จะเปนกี่ต้น ๆ ละเท่าใดให้กราบทูลพระกรุณาเสียก่อน แล้วให้จ่ายคำเปลวทอง นาค เงิน ให้ชาวพระคลังวิเศษปิดก้อนศิลา ๓ ก้อนให้พอ

อนึ่งให้พระราชมานูจัดปี่ ๑ กลองชนะ ๕ คู่ รวม ๑๑ คน ไปประโคมพระศพที่พระที่นั่งทรงธรรม แล้วให้ลงเรือศรีประโคมไป ถึงเมรุให้ประจำอยู่จนกว่าจะพระราชทานเพลิงแลลอยพระอังคาร แล้วให้จัดก้อนศิลาส่งให้สนมพลเรือนอย่างละ ๓ ก้อน

อนึ่งให้พันพุฒ พันเทพราช เกณฑ์เลขให้นายนิตย์ นายชิตบรรจุเรือศรีให้ครบกระทงไปรับพระศพพระอังคาร ๒ เพลา ให้เร่งจ่ายเลขแต่ณวัน แรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้หมื่นวาด นายเนียม นายมัจฉา ช่างเขียน ช่างปั้น ช่างสลัก เบิกกระดาษสีต่อชาวพระคลังในซ้าย ไปจัดแจงปิดแท่นลาย

กระดาษที่จะรองวอพระศพให้งามดี ส่งให้สนมตำรวจนอกไปรองวอพระศพที่เมรุ แล้วให้บอกอย่างเมรุปรำ ฐานปูนรองวอพระศพ เปนแท่นเชิงตะกอนสูงต่ำกว้างยาวเท่าใดให้บอกแก่สนมตำรวจนอกทำให้งามดี แลให้ทำบัวรับผ้าโยงสดับปกรณ์คันหนึ่ง แล้วให้รับผ้าโยงต่อสนมพลเรือนมาปรุกระดาษปิดเปนปล้องอ้อยให้งามดี แล้วส่งคืนให้สนมพลเรือนไปโยงพระศพ แลให้เคลือบแผงฐานปูนให้งามดี เร่งทำให้แล้วทันกำหนด

อนึ่งให้ชาววังเบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำม่านไขในเมรุปรำให้รอบ ๔ ด้าน แล้วให้เอาที่ไปเตรียมแต่งรูปเสด็จข้างหน้าด้วย

อนึ่งให้พันจันทร์เกณฑ์เรือกัญญาคู่ชักยาว ๕ วา ๖ วาขึ้นไป ๕ คู่ให้มีเชือกชักจงทุกลำ แล้วให้จัดหนังไปเล่นคืนหนึ่ง ๒ โรง ให้จัดระทา ๘ ระทา พุ่ม ๑๐ พุ่ม รุ่ง ๒ ขด ดอกไม้เพลิงพลุ ๒๕ บอก พเนียง ๑๐ บอก ม้า ๔ ม้า กถาง ๔ กถาง คืนหนึ่ง แล้วให้ทำสายผูกแคล่ามทรงจุดเพลิง ๒ สาย

อนึ่งให้สมุห์บาญชีจัตุสดมภ์ทั้ง ๔ กรมไปปลูกต้นกัลปพฤกษ์ ๒ กรมต่อต้น ให้มีบันไดไม้เสียบให้พร้อม ให้เร่งไปปลูกแต่ณวันแรม ๙ ค่ำเดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้ชาวพระอภิรมย์ยืมสัปทนให้ ๔ ตำรวจไปกั้นให้พระสงฆ์คืนหนึ่ง ให้ชาวพระราชยานยืมเสลี่ยงงาให้ ๔ ตำรวจ สนมตำรวจนอกหามพระสงฆ์ ๑ คนโยง ๑ คนปราย ๑ เปน ๓ เสลี่ยง แล้วให้เอาเครื่องเบญจาไปตั้งที่เมรุ ๑๒ องค์ ให้ส่งผ้าม่านผ้าดาดหลังคาให้สนมตำรวจนอกไปผูกไปดาดหลังคาวอพระศพด้วย

อนึ่งให้สังฆการีนิมนต์พระสงฆ์สวด ๒ สร้าง ๒๕ รูป ฉันเช้าเพล นิมนต์อ่านหนังสือหน้าพระศพรูป๑ แล้วให้รับเภสัชอังคาสน้ำชายาเสียง ต่อหัวป่าพ่อครัวแลวิเสทถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ชาวพระมาลาภูษาจัดคนโยง ๑ คนปราย ๑ แล้วให้รับต่อ สนมพลเรือน ผ้าขาวโยงพระศพ พานทองขันทองรองเข้าตอก แว่นทอง มะพร้าวแก้ว ซองทอง ขมิ้นมะกรูด พานแว่นฟ้า ก้อนศิลานาก ๑ ทอง ๑ เงิน ๑ เปน ๓ ก้อน ให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปทำผ้าปก รูปยาว ๓ แขน ท่อน ๑ ผ้าชุบน้ำดับเพลิง ๘ ท่อน ผ้าห่ออัฐิท่อน ๑ ห่อ ถ่านเพลิงท่อน ๑ ทำถุงใส่ก้อนศิลาขาว ๓ ท่อน แดง ๓ ท่อน แล้วให้ จัดแจงเผาพระศพตามธรรมเนียม ครั้นพระราชทานเพลิงแล้วสุมธาตุ ไว้คืน ๑

รุ่งขึ้นณวันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้าฉันปกรูปแล้ว ให้เอา อังคารใส่ถุงผ้าขาวพานแว่นฟ้ารองถุงอังคาร ยกขึ้นตั้งบนเสลี่ยงงา เชิญลงเรือม่านทองไปลอยณวัดประทุมคงคา แล้วให้เชิญกลดไปกั้น อังคารเมื่อลงเรือม่านทองด้วย

อนึ่งให้ตำรวจหลังตำรวจวังไปยกสำรับของคาวของหวานถวาย พระสงฆ์ ๒ เพลา

อนึ่งให้กรมนาจ่ายเข้าสารซ้อมให้แก่วิเสทหุงถวายพระสงฆ์ ๒ เพลา ๒ ถัง ๘ ทนาน เลี้ยงขุนนาง ๓ เพลา เข้าขาว ๒ ถัง เลี้ยงคนงาน ๓ เพลา เข้ากลาง ๘ ถัง เข้าห่อเลี้ยงไพร่ชักศพ ๑๐๐ ห่อ ๒ ถัง ๑๐ ทนาน ให้ เร่งจ่ายให้แก่ณวันแรม ๑๐ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้กรมพระนครบาลจัดนายอำเภอเอาฆ้องไปตีลาดตระเวนเพลากลางวันกลางคืน อย่าให้เกิดเหตุการณ์ได้ ให้เร่งไปตระเวนแต่ณวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ แล้วให้ตัดต้นกล้วยให้ขุดดินใส่เชิงตะกอนให้พอเผาพระศพ แล้วให้ตักน้ำใส่แม่ขันสำหรับเลี้ยงเพลิง แลให้ถางหญ้ารอบเมรุปรำอย่าให้รกอยู่ได้

อนึ่งให้พระสัสดีซ้ายขวาเอาราชวัตรฉัตรธงกระดาษไปปักรายให้รอบเมรุปรำ แล้วให้กั้นฝาศาลาเปนโรงวิเสทของคาวของหวานหมากพลูให้มั่นคงจงดีทั้ง ๓ โรง แล้วให้กวาดปัดแผ้วอย่าให้รกอยู่ได้ ให้เร่งไปกันแต่ณวันแรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้า

อนึ่งให้สนมพลเรือนรับเครื่องนมัสการเครื่องกระยะมุกเชิงต่อท่านข้างใน เชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวดวันละ ๒ สำรับ กับเทียนดูหนังสือหนักเล่มละ ๔บาท วันละ ๘เล่ม เทียนเครื่องหนักเล่มละบาท วันละ ๔๐ เล่ม เทียนโคมหนักเล่มละ ๖ สลึง คืนหนึ่ง ๓๒ เล่ม แล้วให้เอาตรางเหล็ก พล้อ ขอ คีม ปิดทองน้ำตะภูให้งามดีไปเผาพระศพ แลให้เอาเสื่อ พรม ม่านไปแต่งที่ข้างใน แล้วให้เบิกผ้าขาวต่อชาวพระคลังวิเศษไปส่งให้ช่างเขียนปรุกระดาษปิดเปนปล้องอ้อยให้งามดีรับไปส่งให้ชาวพระมาลาภูษาโยงพระศพพับหนึ่ง แล้วให้รับก้อนศิลาต่อพระราชมานู ๓ ก้อนไปส่งให้ช่างรักชาวพระคลังวิเศษลงรักปิดเปนก้อนทอง ก้อนนาก ก้อนเงิน ๓ ก้อน แล้วรับคืนมาส่งให้ชาวพระมาลาภูษาใส่ถุงลอยอังคาร แลให้ส่งพานแว่นฟ้าให้ชาวพระมาลาภูษาสำหรับ

รองอังคารเชิญลงเรือม่านทอง แล้วให้รับขันทองเข้าตอก พานทองเข้าตอก ซองแว่นทอง มีดด้ามทอง มะพร้าวแก้ว ขมิ้นมะกรูดตำ ต่อวิเสทนอก ส่งให้ชาวพระมาลาภูษาไปโยงพระศพ แล้วให้รับน้ำชาต่อหัวป่าพ่อครัวถวายพระสงฆ์ตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ช่างรักชาวพระคลังวิเศษรับก้อนศิลาต่อสนมพลเรือนมาลงรักปิดเปนก้อนทอง ก้อนนาก ก้อนเงินอย่างละก้อน แล้วส่งคืนให้สนมพลเรือน ๓ ก้อน

อนึ่งให้หัวป่าพ่อครัวรับเครื่องชาต่อวิเสทหมากพลูไปต้มน้ำชาถวายพระสงฆ์ตามอย่างทุกครั้ง

อนึ่งให้ชาวพระคลังราชการเอาเสื่อลวดไปปูในศาลาที่ข้างในสามสร้าง ในเมรุปรำให้พอ

อนึ่งให้กรมแสงจัดหน้าเพลิงส่งให้มหาดเล็ก ๆ รับหน้าเพลิงต่อกรมแสงทูลเกล้า ๆ ถวาย ทรงเพลิงติดแล้วรับใส่โคมแก้วส่งให้หมื่นเทวาทิตย์ แล้วให้รับเครื่องประทานเพลิงต่อท่านข้างในไปพระราชทานเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้หมื่นเทวาทิตรับโคมเพลิงต่อมหาดเล็กไปพระราชทานพระศพตามธรรมเนียม

อนึ่งให้ท่านพนักงารข้างในแต่งเครื่องบูชากระบะมุกเชิงส่งให้สนมพลเรือนเชิญไปตั้งบูชาพระอภิธรรม พระสงฆ์สวด คืนหนึ่ง ๒ สำรับ กับเทียนดูหนังสือหนักเล่มละ ๔ บาท คืนหนึ่ง ๘ เล่ม เทียนสำหรับเครื่องหนักเล่มละบาท กลางวันกลางคืน ๔๐ เล่ม เทียนโคมหนัก

เล่มละ ๖ สลึง ตามรอยเมรุ ๓๒ เล่ม แล้วให้แต่งเครื่องประทานเพลิงพระศพส่งให้มหาดเล็กไปพระราชทานเพลิงสำรับหนึ่ง

อนึ่งให้วิเสทน้อทานคาวหวานแต่งสำรับถวายพระสงฆ์คาวสำรับละสลึง หวานสำรับละเฟื้อง ณวันเดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ เพลาเพล คาว ๒๕ สำรับ หวาน ๒๕ สำรับ แรม ๑๓ ค่ำ เพลาเช้า คาว ๒๕ สำรับ หวาน ๒๕ สำรับ แล้วให้แต่งสำรับเลี้ยงขุนหมื่นคนงาร ณวันเดือน ๔ แรม ๑๒ ค่ำ เช้า คาวเอก ๒ สำรับ คาวโท ๒๐ สำรับ คาวตรี ๓๐ สำรับ หวานเอก ๒ สำรับ หวานโท ๕๐ สำรับ เย็น คาวโท ๑๕ สำรับ คาวตรี ๒๐ สำรับ หวานโท ๓๐ สำรับ แรม ๑๓ ค่ำ เช้า คาวโท ๑๕ สำรับ คาวตรี ๒๐ สำรับ หวานโท ๓๕ สำรับ แล้วให้เบิกเข้าสารต่อกรมนามาหุงถวายพระสงฆ์ ๒ เพลา เข้า ๒ ถัง ๘ ทนาน เลี้ยงขุนหมื่นคนงาร ๓ เพลา เข้าขาว ๒ ถัง เข้ากลาง ๘ ถัง เข้าห่อเลี้ยงไพร่ ๑๐๐ ห่อ เข้า ๒ ถัง ๑๐ ทนาน ให้เร่งไปเข้าโรงแต่ณวันแรม ๙ ค่ำ เดือน ๔

อนึ่งให้วิเสทหมากพลูไปแต่งเภสัชอังคาสน์ตั้งหัวตั้งท้ายหนังสือฉันเช้าเพล ๒ เวลา แลยาเสียง ส่งให้สังฆการีไปถวายพระสงฆ์ แล้วให้ส่งเครื่องชาให้หัวป้าพ่อครัวไปต้มน้ำชาถวายพระสงฆ์ ให้เร่งไปเข้าโรงแต่ณวันแรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๕

อนึ่งให้วิเสทนอกรับขันทองพานทองใส่เข้าตอก แว่นทอง ซองทอง มีดหมาก มะพร้าวแก้ว ขมิ้นมะกรูดตำ ส่งให้สนมพลเรือนๆ จะได้ส่งให้ชาวพระมาลาภูษารับสรงพระศพ ให้เร่งส่งให้แต่ณวันแรม ๑๒ ค่ำ เดือน ๔ เพลาเช้าตามรับสั่ง